

Toetsing van:
HBR-AS17-AS
Afstuderen jaar 4

Hogeschool Leiden

Student:

Ingeborgh van der Drift
Re4G
S1096459

Opdrachtgever:

de Familiekamer

Aantal woorden: 14.693

Opleiding HBO-Rechten

Begeleidend docent:

Onderzoeksdocent: Mw. W. Hirzalla
Afstudeerbegeleider: Mw. mr. D.J. Westerveld

Inleverdatum:

13 juni 2018, eerste kans

Voorwoord

Voor u ligt mijn scriptie waarmee ik mijn opleiding HBO-Rechten aan de Hogeschool Leiden afrond. In opdracht van advocatenkantoor *de* Familiekamer te Leiden heb ik deze scriptie over de onderhoudsplicht van de stiefouder geschreven.

Allereerst wil ik Manon Renken bedanken voor de mogelijkheid die zij heeft geboden, om mijn scriptie bij *de* Familiekamer te mogen schrijven. Daarnaast wil ik Laurette de Jong bedanken voor haar hulp bij het schrijven van mijn scriptie.

Tot slot wil ik Dorien Westerveld, mijn scriptiebegeleider van de Hogeschool Leiden, bedanken voor de fijne begeleiding en alle feedback die ik van haar heb ontvangen.

Ik hoop dat u mijn scriptie met plezier zal lezen.

Ingeborgh van der Drift,

Leiden 13 juni 2018

Samenvatting

Dit afstudeeronderzoek over de onderhoudsplicht van de stiefouder is uitgevoerd in opdracht van *de Familiekamer*, een personen- en familierecht advocatenkantoor in Leiden. De aanleiding van dit onderzoeksrapport is de komst van steeds meer samengestelde gezinnen. De advocaten van *de Familiekamer* krijgen hier steeds vaker mee te maken. De stiefouder heeft een wettelijke onderhoudsverplichting jegens zijn of haar stiefkind dat tot het gezin behoort. Of het kind wel of niet tot het gezin behoort, is door de wetgever niet gedefinieerd. Het is dan ook aan de rechter om per geval te beoordelen in hoeverre de stiefouder, naast de juridisch ouders, onderhoudsplichtig is. *De Familiekamer* wenst een onderzoek naar hoe de wettelijke onderhoudsplicht van de stiefouder in de rechtspraak wordt toegepast. Daarnaast willen zij advies over de verdeling van deze plicht onder de onderhoudsplichtigen, indien er sprake is van een onderhoudsplicht van de stiefouder.

Het doel van dit onderzoek is om voor, *de Familiekamer*, inzichtelijk te maken in welke gevallen de stiefouder naast de ouders onderhoudsplichtig is en hoe deze plicht verdeeld wordt onder de onderhoudsplichtigen.

De centrale vraag in dit onderzoek luidt: Welk advies kan aan *de Familiekamer* gegeven worden wat betreft de onderhoudsplicht van de stiefouder blijkens wetsanalyse, literatuur- en jurisprudentieonderzoek?

De hoofdregel voor de onderhoudsplicht van de stiefouder omvat het volgende, indien iemand in het huwelijk treedt of een geregistreerd partnerschap aangaat met de ouder van het kind, is hij of zij jegens het stiefkind onderhoudsplichtig gedurende dit huwelijk of geregistreerd partnerschap. Een uitzondering hierop is een niet tot het gezin behorend kind. Wanneer het kind niet behoort tot het gezin van de stiefouder, dan is de stiefouder ook niet onderhoudsplichtig jegens het stiefkind.

Voor een samenwonende stiefouder geldt deze regel niet. Wanneer er geen sprake is van een huwelijk of geregistreerd partnerschap met de ouder van het kind, is de stiefouder in de hoofdregel ook niet onderhoudsplichtig jegens het stiefkind.

In een uitzonderlijk geval kan de ongehuwde stiefouder toch onderhoudsplichtig zijn jegens het tot het gezin behorende stiefkind. Dit kan alleen wanneer de stiefouder naar het oordeel van de rechter op basis van *family life* in de zin van art. 8 EVRM onderhoudsplichtig is jegens het stiefkind. Het kind behoort in beginsel tot het gezin van de stiefouder. Er geldt echter een

uitzondering, die is gelegen in het feit dat er geen nauwe verwantschap is tussen het stiefkind en de stiefouder, doordat de relatie tussen de ouder en de stiefouder pas kort geleden is ontstaan en de stiefouder geen noemenswaardige rol speelt in het leven van het kind. Daarnaast is het wel of niet samenleven van het kind en de stiefouder van belang. Wanneer het kind niet duurzaam verblijft bij de ouder en de stiefouder, behoort het kind niet tot het gezin van de ouder en de stiefouder waardoor de stiefouder niet onderhoudsplichtig is.

Wanneer duidelijk is wie onderhoudsplichtig zijn jegens het kind, kan er een verdeling in de onderhoudsplicht onder de onderhoudsplichtigen worden gemaakt. In beginsel wordt de onderhoudsplicht gelijk verdeeld onder alle onderhoudsplichtigen. De rechter houdt hierbij rekening met ieders draagkracht en de verhouding waarin de onderhoudsplichtigen tot de onderhoudsgerechtigde staat. Het is aan de rechter om per geval alle feiten en omstandigheden in kaart te brengen en deze tegen elkaar af te wegen en vervolgens een verdeling te maken in de onderhoudsplicht van alle onderhoudsplichtigen.

Uit het jurisprudentieonderzoek blijkt dat de nauwe verwantschap tussen het (stief)kind en de (stief)ouder, de behoefte van het kind, de draagkracht van de (stief)ouders en de lengte van het huwelijk of geregistreerd partnerschap als factoren meewegen in deze verdeling. Doordat er in beginsel een nauwere verwantschap tussen kind en ouder wordt aangenomen, blijkt uit het jurisprudentieonderzoek dat de onderhoudsbijdrage van de juridisch ouder dan ook hoger is dan de onderhoudsbijdrage van de stiefouder. Wanneer de juridisch ouders van het kind zelf voldoende draagkracht hebben om volledig in de behoefte van het kind te kunnen voorzien, wordt in de meeste gevallen de draagkracht van de stiefouder buiten beschouwing gelaten. Dit is opmerkelijk omdat in de wet is opgenomen dat de onderhoudsplicht van de stiefouder niet subsidiair is aan de onderhoudsplicht van de juridisch ouder, maar in gelijke rang staat.

Mijn advies aan *de* Familiekamer is om bij iedere cliënt grondig te informeren naar de algehele situatie waarin deze cliënt zich bevindt. De advocaat kan vervolgens een reële inschatting maken of de stiefouder onderhoudsplichtig is en in welke mate. Om de situatie goed te analyseren, moet eerst beoordeeld worden wie de onderhoudsplichtigen zijn. Vervolgens moet er bepaald worden wat de behoefte van het kind is. Waarna de totale draagkracht wordt berekend van alle onderhoudsplichtigen om vervolgens de beschikbare draagkracht per kind te bepalen. Wanneer de behoefte en draagkracht van alle betrokken partijen duidelijk is dient er een verdeling van de draagkracht te worden gemaakt. Tenslotte zal de advocaat toetsen of er bijzondere omstandigheden zijn waardoor er afgeweken moet worden van de wettelijke regel dat de onderhoudsplicht van de stiefouder en ouder in gelijke rang staat. Het is hierbij van belang dat

er door de advocaat duidelijk wordt onderbouwd, met zoveel mogelijk feiten en omstandigheden, waarom er in dit specifieke geval geen verdeling van gelijke rang dient te worden gemaakt, maar dat er door de aangevoerde feiten en omstandigheden een andere verdeling onder de onderhoudsplichtigen moet plaatsvinden.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting.....	3
Lijst met afkortingen	7
Hoofdstuk 1 Het onderzoek.....	8
1.1 Probleemanalyse.....	8
1.2 Doelstelling.....	10
1.3 Centrale vraag en deelvragen	10
1.4 Methoden van onderzoek.....	11
1.5 Leeswijzer	13
Hoofdstuk 2 De onderhoudsplicht van de stiefouder.....	14
2.1 Totstandkoming onderhoudsplicht van de stiefouder in Nederland	14
2.2 Juridisch stiefouder.....	15
2.3 Informele stiefouder.....	16
2.4 De plichten van de stiefouder	17
2.5 Wetswijziging herziening kinderalimentatie.....	18
2.6 Tussenconclusie.....	21
Hoofdstuk 3 Tot het gezin behorend kind in de zin van art. 1:395(a) BW	23
3.1 Nauwe verwantschap.....	23
3.2 Stiefkind en stiefouder zijn woonachtig op hetzelfde adres	24
3.3 Rol van de stiefouder.....	25
3.4 Family life	26
3.5 Lengte van het huwelijk of geregistreerd partnerschap.....	27
3.6 Tussenconclusie.....	27
Hoofdstuk 4 Verdeling alimentatieplicht onder de alimentatieplichtigen.....	29
4.1 Behoeft van het kind	29
4.2 Draagkracht (stief)ouders.....	30
4.3 Nauwe verwantschap tussen stiefouder en stiefkind	32
4.4 Tussenconclusie.....	33
Hoofdstuk 5 Conclusie en aanbevelingen.....	35
5.1 Conclusie.....	35
5.2 Aanbevelingen.....	37
Literatuurlijst.....	43
Bijlagen.....	46
Bijlage 1 Analyseschema deelvraag 2	46
Bijlage 2 Analyseschema deelvraag 3	49
Bijlage 3 behoeftetabel.....	62
Bijlage 4 draagkrachttabel.....	64
Bijlage 5 Stamboom voorbeeldcasus	66
Bijlage 6 Beslisboom “tot het gezin behorend kind”	67

Lijst met afkortingen

Art.	Artikel
BW	Burgerlijk Wetboek
ECLI	European Case Law Identifier
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden
GP	Geregistreerd partnerschap
HR	Hoge Raad
jo.	Juncto
PHR	Parquet Hoge Raad
Rb.	Rechtbank
r.o.	Rechtsoverweging

Hoofdstuk 1 Het onderzoek

1.1 Probleemanalyse

In opdracht van *de Familiekamer*, een personen- en familierecht advocatenkantoor in Leiden, schrijf ik mijn afstudeeronderzoek. De advocaten van *de Familiekamer* zijn gespecialiseerd in de brede zin van het familierecht. Zij behandelen onder andere de volgende onderwerpen: echtscheiding, partneralimentatie, mediation, omgang, kinderalimentatie en gezag.

In de praktijk krijgen de advocaten steeds vaker te maken met samengestelde gezinnen. Samengestelde gezinnen zijn gezinnen waarbij een ouder een kind heeft uit een eerdere relatie. Op grond van de wet is de stiefouder verplicht om bij te dragen in de kosten voor levensonderhoud ten aanzien van de kinderen van hun gehuwd of geregistreerd partner, hun stiefkinderen. Dit is voor de duur van het huwelijk of geregistreerd partnerschap.¹ Hier is door de wetgever een open norm geformuleerd. De wetgever heeft bepaald dat deze onderhoudsplicht van de stiefouder alleen bestaat tegenover de tot het gezin behorende minderjarige kinderen van zijn of haar echtgenoot of geregistreerd partner. De wet en wetsgeschiedenis bevat daarbij geen beschrijving over wanneer een minderjarig kind tot het gezin behoort. Het is derhalve aan de rechter om per geval te beoordelen in hoeverre de stiefouder naast de ouders tot een bijdrage verplicht is.

Om het probleem te verduidelijken schets ik de volgende fictieve casus uit de praktijk van *de Familiekamer*: de vader en moeder van twee minderjarige kinderen gaan uit elkaar. Een jaar later hertrouwt de moeder. De kinderen verblijven bij moeder en hebben geen omgang met hun vader. De nieuwe echtgenoot van moeder komt bij het gezin wonen en brengt de gehele week met de kinderen door. Vader ziet door het huwelijk aanleiding om een verzoek tot wijziging van de kinderalimentatie bij de rechtbank in te dienen. Moeder en haar nieuwe echtgenoot willen daarom advies van *de Familiekamer*. Zij vragen zich af of de echtgenoot van moeder onderhoudsplichtig is en in welke mate. Hoe wordt er een verdeling gemaakt in draagkracht wanneer de rechter van mening is dat zowel moeder, vader als stiefvader onderhoudsplichtig is jegens de kinderen? Met welke feiten en omstandigheden wordt er in dergelijk geval rekening gehouden in een gerechtelijke procedure?

In de dagelijkse praktijk van personen- en familierecht advocaten leidt de open norm regelmatig tot problemen en onduidelijkheden. Door de open norm is het moeilijk om de cliënt

¹ Art. 1:395 BW.

² Steenhof 2008.

³ "stiefgezinnen", *Nederlands Jeugdinstituut* 17 januari 2014, *nji.nl* (zoek op *stiefgezinnen cijfers*).

⁴ "Huwelijksontbindingen: door echtscheidingen en door overlijden", *Centraal Bureau voor de statistiek* 6 november

hierover vooraf te adviseren. De Familiekamer heeft mij gevraagd om aan de hand van een jurisprudentie- en literatuuronderzoek te onderzoeken hoe de wettelijke onderhoudsplicht van de stiefouder, naast die van de ouders, in de rechtspraak wordt toegepast. Daarnaast willen zij advies over hoe de verdeling van deze plicht wordt verdeeld onder de onderhoudsplichtigen, indien er sprake is van een onderhoudsplicht van de stiefouder.

De onderhoudsplicht van de stiefouder is vastgelegd in de artikelen 1:395 en 1:395a van het Burgerlijk Wetboek (hierna te noemen BW) en luiden als volgt:

Artikel 1:395 BW: "Een stiefouder is, onverminderd het bepaalde in artikel 395a van dit boek, alleen verplicht gedurende zijn huwelijk of zijn geregistreerd partnerschap levensonderhoud te verstrekken aan de tot zijn gezin behorende minderjarige kinderen van zijn echtgenoot of geregistreerde partner".

Artikel 1:395a BW:

*"1. Ouders zijn verplicht te voorzien in de kosten van levensonderhoud en studie van hun meerderjarige kinderen die de leeftijd van een en twintig jaren niet hebben bereikt.
2. Een stiefouder is gedurende zijn huwelijk of zijn geregistreerd partnerschap jegens de tot zijn gezin behorende meerderjarige kinderen van zijn echtgenoot of geregistreerde partner die de leeftijd van eenentwintig jaren niet hebben bereikt, verplicht te voorzien in de bij het vorige lid bedoelde kosten".*

Buiten het traditionele gezin, met de gehuwde vader en moeder, komen er steeds meer samengestelde gezinnen voor in Nederland. Uit een onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat er in 2007, 149.000 samengestelde gezinnen zijn in Nederland. Dat is een toename van bijna 35.000 samengestelde gezinnen ten opzichte van 1998.² In het jaar 2010 was naar schatting van echtscheidingsonderzoekers het aantal samengestelde gezinnen in Nederland 184.000.³

De maatschappelijke verandering zorgt ook voor ontwikkelingen op het juridisch vlak. Uit een onderzoek van het CBS van 6 november 2017 blijkt dat er in 33.414 echtscheidingsverzoeken in 2016 zijn ingediend en in 2010 waren dat er 32.544.⁴ De advocatuur zal dan ook op deze verandering moeten inspelen.

² Steenhof 2008.

³ "stiefgezinnen", *Nederlands Jeugdinstituut* 17 januari 2014, *nji.nl* (zoek op *stiefgezinnen cijfers*).

⁴ "Huwelijksontbindingen: door echtscheidingen en door overlijden", *Centraal Bureau voor de statistiek* 6 november 2017, *statlinechs.nl* (zoek op *huwelijksontbindingen*).

Naast de maatschappelijke en juridische veranderingen blijken er ook veranderingen vanuit de politiek te zijn. Op 17 februari 2015 is er een wetsvoorstel ingediend tot herziening van de kinderalimentatie, omdat de huidige wettelijke regelingen ten aanzien van de kinderalimentatie niet meer past bij de veranderende maatschappij.⁵ Een aantal decennia geleden was een echtscheiding een uitzondering. Tegenwoordig eindigt ongeveer 30 tot 40% van de huwelijken in een echtscheiding.⁶ Naast de centrale rol van de onderhoudsverplichting van de ouders in dit wetsvoorstel wordt ook de rol van de stiefouder besproken. Op grond van de wet is de stiefouder verplicht om bij te dragen in het onderhoud van de kinderen van zijn of haar echtgenoot of geregistreerd partner.⁷ Dit in tegenstelling tot de samenwonende partner. In de wet is voor de samenwonende partner namelijk geen verplichting opgenomen. Het gerechtshof in Den Haag heeft echter, in een uitspraak van een zaak die op 19 maart 2014 diende, geoordeeld dat wanneer er sprake is van *family life* op basis van artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (hierna te noemen EVRM), ook de samenwonende partner zal moeten bijdragen in de kosten van levensonderhoud van het minderjarige kind.⁸

1.2 Doelstelling

Het doel van mijn onderzoek is om voor mijn opdrachtgever, de Familiekamer, inzichtelijk te maken in welke gevallen de stiefouder naast de ouders onderhoudsplichtig is en hoe deze plicht verdeeld wordt onder de onderhoudsplichtigen. Dit zal inzichtelijk gemaakt worden door een advies met aanbevelingen. Hiermee kan de Familiekamer haar cliënten gericht adviseren en informeren.

1.3 Centrale vraag en deelvragen

Centrale vraag: Welk advies kan aan de Familiekamer gegeven worden wat betreft de onderhoudsplicht van de stiefouder blijkens wetsanalyse, literatuur- en jurisprudentieonderzoek?

Deelvragen:

1. Wat houdt de onderhoudsplicht van de stiefouder in op basis van een literatuur- en wetgevingsonderzoek?
2. In welke gevallen is er sprake van een tot het gezin behorend kind in de zin van art. 1:395(a) BW op grond van een jurisprudentieonderzoek?

⁵ *Kamerstukken II* 2014/2015, 34154, 3, p. 4.

⁶ *Kamerstukken II* 2014/2015, 34154, 3, p. 1.

⁷ Art 1:395 jo. art 1:395a BW.

⁸ Gerechtshof Den Haag 19 maart 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:934.

3. Hoe wordt de alimentatieplicht verdeeld over de alimentatieplichtigen op grond van een jurisprudentieonderzoek?

1.4 Methodes van onderzoek

De deelvragen zijn onderzocht aan de hand van een literatuur- en jurisprudentieonderzoek om antwoord te kunnen geven op de centrale vraag. Door 29 uitspraken te analyseren, heb ik inzichtelijk gemaakt in welke gevallen de stiefouder naast de ouders onderhoudsplichtig is en in welke mate. Voor deze analyse heb ik uitspraken van verschillende rechtbanken en gerechtshoven in Nederland bestudeerd. Dit heeft mij inzicht gegeven op de manier waarop de rechters invulling gegeven aan de onderhoudsplicht van de stiefouder. Daarnaast heb ik ook een aantal uitspraken van de Hoge Raad geanalyseerd.

Deelvraag 1: Wat houdt de onderhoudsplicht van de stiefouder in op basis van literatuur- en wetgevingsonderzoek?

Deze deelvraag is onderzocht aan de hand van een literatuuronderzoek. Hiervoor zijn de boeken: Monografieën (echt)scheidingsrecht deel 4A alimentatieverplichting van De Bruijn-Lückers en de stiefouder: stiefkind van het recht, een onderzoek naar de juridische plaatsbepaling van de stiefouder van T. Draaisma. Ook zijn Kamerstukken II, 1955/1956,3767 en de Kamerstukken II 2014/2015, 34154, 3 geraadpleegd. Daarnaast zijn tijdschriftartikelen van Van Teeffelen, Wortmann, De Bruijn-Lückers en Claessen en een artikel van de website van het advocatenkantoor van Ekelen en Poort gebruikt voor de beantwoording van deze deelvraag.

Deelvraag 2: In welke gevallen is er sprake van een tot het gezin behorend kind in de zin van art. 1:395(a) BW op grond van een jurisprudentieonderzoek?

Deze deelvraag is onderzocht door middel van een jurisprudentieonderzoek. Er is een analyse van tien uitspraken gedaan om te kunnen omschrijven in welke gevallen er sprake is van een tot het gezin behorend kind. De volgende uitspraken zijn geanalyseerd:

Gerechtshof:

Gerechtshof Amsterdam 4 februari 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:3340

Gerechtshof Arnhem Leeuwarden 19 juli 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:5819

Gerechtshof Den Haag 19 maart 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:943

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 29 oktober 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:4357

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 8 maart 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:987

Rechtbank:

Rb. Haarlem 15 juli 2008, ECLI:NL:RBHAA:2008:BG0865

Rb. Noord-Nederland 29 juli 2014, ECLI:NL:RBNNE:2014:3729

Rb. Overijssel 29 juli 2014, ECLI:NL:RBOVE:2014:4715

Rb. Overijssel 17 juli 2015, ECLI:NL:RBOVE:2015:5729

Rb. Zutphen 18 januari 2011, ECLI:NL:RBZUT:2011:BP1113

Deze uitspraken zijn geanalyseerd aan de hand van de volgende topics: nauwe verwantschap, *family life*, stiefkind en stiefouder zijn woonachtig op hetzelfde adres, rol van de stiefouder en de lengte van het huwelijk of geregistreerd partnerschap. Deze uitspraken zijn geselecteerd omdat dit alle uitspraken zijn sinds het jaar 2008 waarin er discussie is over de vraag of het kind tot het gezin van de stiefouder behoort. Ik heb tot tien jaar terug geselecteerd omdat dit een relevant beeld schetst over hoe de rechtspraak tegenwoordig invulling geeft aan het begrip “tot het gezin behorend kind”.

Deelvraag 3: Hoe wordt de alimentatieplicht verdeeld over de alimentatieplichtigen op grond van een jurisprudentieonderzoek?

Deze derde deelvraag is aan de hand van een jurisprudentieonderzoek onderzocht. Hiervoor zijn negentien uitspraken geanalyseerd. Met deze analyse is bestudeerd op welke wijze de rechter een rangorde maakt onder de onderhoudsplichtigen. De volgende uitspraken zijn hiervoor geanalyseerd:

Hoge Raad:

HR 11 maart 2005, ECLI:NL:PHR:2005:AR7931

HR 15 februari 2013, ECLI:NL:PHR:2013:BY1882

Gerechtshof:

Gerechtshof Amsterdam 25 augustus 2009, ECLI:NL:GHAMS:2009:BK0601

Gerechtshof Amsterdam 17 mei 2011, ECLI:NL:GHAMS:2011:BR4827

Gerechtshof Amsterdam 23 februari 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:615

Gerechtshof Amsterdam 5 juli 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:2660

Gerechtshof Amsterdam 7 maart 201, ECLI:NL:GHAMS:2017:721

Gerechtshof Amsterdam 15 augustus 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:3300

Gerechtshof Arnhem- Leeuwarden 17 januari 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ0641

Gerechtshof Arnhem- Leeuwarden 12 maart 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ5551

Gerechtshof 's-Gravenhage 18 augustus 2010, ECLI:NL:GHSGR:2010:BN5522

Gerechtshof 's-Gravenhage 31 augustus 2011, ECLI:NL:GHSGR:2011:BT1842

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 11 oktober 2012, ECLI:NL:GHSHE:2012:BY1150

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 3 juli 2014, ECLI:NL:GHSHE:2014:2055

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 14 december 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:5519

Rechtbank:

Rb. Noord-Holland 18 december 2013, ECLI:NL:RBNHO:2013:12543

Rb. Utrecht 18 november 2009, ECLI:NL:RBUTR:2009:BK3850

Rb. Overijssel 13 januari 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:767

Rb. Overijssel 4 augustus 2017, ECLI:NL:RBOVE:2017: 3184

Deze uitspraken zijn geanalyseerd aan de hand van de volgende topics: onderhoudsplichtigen, behoefte van het kind, draagkracht ouders, nauwe verwantschap tussen de stiefouder en het stiefkind. Ik heb bovenstaande uitspraken geselecteerd omdat dit alle uitspraken zijn in de afgelopen negen jaar van de verschillende rechterlijke instanties waarin de verdeling onder de onderhoudsplichtigen uitgebreid uiteen wordt gezet.

1.5 Leeswijzer

Dit onderzoek bestaat uit vijf hoofdstukken, een literatuurlijst en bijlagen. In hoofdstuk twee leest u het antwoord op de vraag wat de onderhoudsplicht van de stiefouder inhoudt op basis van een literatuur- en wetgevingsonderzoek. In hoofdstuk drie en vier staat het jurisprudentieonderzoek centraal, in deze hoofdstukken worden de resultaten van het jurisprudentieonderzoek beschreven. In het laatste hoofdstuk vindt u de conclusie en aanbevelingen, waarin antwoord wordt gegeven op de centrale vraag van dit onderzoek. Tot slot bevat dit onderzoek een literatuurlijst en bijlagen. In de bijlagen vindt u een schematische weergave van de jurisprudentieanalyse.

Hoofdstuk 2 De onderhoudsplicht van de stiefouder

In dit hoofdstuk komt het theoretisch kader aan de orde. Hierin wordt omschreven wanneer er sprake is van een juridisch stiefouder, de informele stiefouder en de totstandkoming van de onderhoudsplicht van de stiefouder. Tot slot wordt het wetsvoorstel herziening kinderalimentatie in dit hoofdstuk beschreven.

2.1 Totstandkoming onderhoudsplicht van de stiefouder in Nederland

De onderhoudsplicht van de stiefouder is in 1970 bij de invoering van het Nieuw Burgerlijk Wetboek in de wet opgenomen. Deze plicht is neergelegd in art. 1:395 en 1:395a BW. Deze artikelen zijn gebaseerd op het Ontwerp-Meijers voor het nieuw Burgerlijk Wetboek. De invoering van de onderhoudsplicht van de stiefouder jegens de stiefkinderen werd door de Tweede Kamerleden van toentertijd als volkomen vanzelfsprekend gezien. Zij waren van mening dat dit behoorde tot de verantwoordelijkheid van de stiefouder tegenover het onzelfstandige kind dat de stiefouder tot zich heeft genomen.⁹ Een aantal Kamerleden vond dat de onderhoudsplicht van de stiefouder subsidiair zou moeten zijn aan de onderhoudsplicht van de eigen juridisch ouders. De toenmalige minister was van mening dat de subsidiaire onderhoudsverplichting van de stiefouder geen aanbeveling verdiende. Er werd een tweedeling gemaakt in de onderhoudsgerechtigden. De eerste groep met de echtgenoot, ex-echtgenoot, de ouders, de kinderen en stiefkinderen en de tweede groep met de behuud kinderen en schoonouders. Binnen de eerste groep mocht geen rangorde worden gemaakt. Volgens de minister zou dit een bezwaar opleveren omdat er dan mogelijk bij iedere procedure door de gedaagde verweer zou worden gevoerd met het argument dat aanverwanten in een hogere rangorde in onderhoud kunnen voorzien. Er moest rekening worden gehouden met de bijzondere verhouding waarin eenieder tot de behoeftige staat. Tussen de stiefouder en het stiefkind bestaat een minder nauwe verwantschap dan tussen een ouder en het kind. In de Tweede Kamer was men van mening dat ouders elkaar niet alleen konden aanspreken op de onderhoudsverplichting tegenover hun gezamenlijke kinderen maar dat de echtgenoten elkaar ook konden aanspreken op verzorging en opvoeding ten behoeve van de stiefkinderen. Er mocht worden aangenomen dat de echtgenoten met instemming van hun beide de stiefkinderen in het gezin hebben opgenomen.¹⁰

Echter uit een rapport van de commissie voor herziening van het kindbeschermingsrecht in 1971, bleek dat deze commissie één jaar na de invoering van de wettelijke onderhoudsplicht van de stiefouder constateerde dat er conflicten ontstonden over de onderhoudsplicht tussen de ouder en de stiefouder. De commissie was van mening dat het doel, het ervoor zorgen dat ook

⁹ *Kamerstukken II*, 1955/1956, 3767, 5, p. 20.

¹⁰ Van Teeffelen, FJR 2012/46, p.2.

het stiefkind niks te kort schiet, met de wettelijke onderhoudsplicht van de stiefouder niet wordt bereikt. Juist door deze wettelijke plicht creëerde men een risico dat het stiefkind tussen wal en schip zou kunnen raken, omdat de eigen ouder bijvoorbeeld verzocht om vermindering van de bijdrage nu de stiefouder ook een onderhoudsplicht had. Aan de andere kant wenste de stiefouder niet bij te dragen in het levensonderhoud van het stiefkind omdat de juridisch ouder nalatig was. Deze kritische constatering van de commissie voor herziening van het kinderbeschermingsrecht heeft echter niet tot een wijziging in de wet geleid.¹¹

Op 21 december 2000 is art. 1:395 van het BW gewijzigd. Sindsdien gold de onderhoudsplicht van de stiefouder niet alleen meer voor diegene die gehuwd was met de ouder van het kind, maar ook voor diegene die een geregistreerd partnerschap was aangegaan met de ouder van het kind.

2.2 Juridisch stiefouder

Men spreekt van juridisch stiefouderschap wanneer iemand getrouwd is of een geregistreerd partnerschap is aangegaan met de ouder van een minderjarig kind. Wanneer er geen sprake is van een huwelijk of geregistreerd partnerschap en er enkel sprake is van samenwonen, is er geen juridisch stiefouderschap. De juridisch stiefouder wordt ook wel aangemerkt als de formele stiefouder. De samenwonende partner van de juridisch ouder van het minderjarige kind wordt aangemerkt als de informele stiefouder.

Het gerechtshof in Leeuwarden bepaalde in een zaak die op 17 februari 2011 werd behandeld, dat degene die gehuwd is met de ouder van een kind dat tot het gezin behoort, in de zin van art. 1:392 lid 1 onder c BW slechts als stiefouder kan worden aangemerkt.¹² Het moet volgens het gerechtshof dus gaan om een kind dat tot het gezin behoort maar waarvan de stiefouder geen ouder is.

Uit art. 1:395 BW volgt dat er enkel sprake kan zijn van een onderhoudsplicht van een stiefouder jegens de stiefkinderen wanneer die stiefkinderen behoren tot het gezin dat hij of zij met de echtgenoot of geregistreerd partner vormt. Uit dit artikel blijkt eveneens dat de stiefouder alléén ten tijde van het huwelijk of geregistreerd partnerschap verplicht is om in het levensonderhoud van de tot het gezin behorende stiefkinderen te voorzien. Het overlijden van de stiefouder of de ouder waarmee de stiefouder gehuwd was of een geregistreerd partnerschap mee was aangegaan leidt dan ook tot beëindigen van de onderhoudsverplichting.¹³

¹¹ Rapport van de commissie voor herziening van het kinderbeschermingsrecht, 1971, p. 118-119.

¹² Gerechtshof Leeuwarden, 17 februari 2011, ECLI:NL:GHLEE:2011:BQ8148.

¹³ De Bruijn-Lückers, 2015, p. 101-102.

De wettelijke onderhoudsplicht van de stiefouder is in Nederland niet subsidiair aan die van de juridisch ouders. Dit betekent dat de vader en/of moeder en de stiefvader en/of stiefmoeder gehouden zijn tot het verstrekken van onderhoud aan het (stief)kind. Vooraf moet worden vastgesteld of zij voldoende draagkracht hebben om een bijdrage te kunnen leveren in het levensonderhoud van het kind. Naast de draagkracht en de behoefte van het kind moet er bij de berekening van de alimentatie ook rekening worden gehouden met de bijzondere verhouding waarin ieder tot het (stief)kind staat. Om dit te kunnen beoordelen moet er worden gekeken naar de nauwere verwantschap die tussen ouders en kinderen bestaat.

Andere factoren zijn: de periode die het kind bij het gezin van de stiefouder leeft, de duur van het verbreken van het contact tussen de ouder en het kind en het wijzigen van de achternaam van het kind in de achternaam van de stiefouder, worden meegewogen.¹⁴ De Hoge Raad oordeelde in de zaak die op 11 april 1980 behandeld werd, dat het enkel wijzigen van de achternaam van het kind in de achternaam van de stiefvader, niet voldoende is om de onderhoudsverplichting van de biologische vader jegens het kind te beëindigen.¹⁵

2.3 Informele stiefouder

Voor de samenwonende partner, niet de juridisch maar informele stiefouder, is er geen onderhoudsplicht jegens het stiefkind opgenomen in de wet. Echter blijkt uit de uitspraak van het gerechtshof Den Haag op 19 maart 2014, dat een informele stiefouder op grond van artikel 8 van het EVRM op basis van *family life* toch als onderhoudsplichtig kan worden aangemerkt.¹⁶ In deze zaak maakten de kinderen onderdeel uit van het gezin van de moeder en de nieuwe partner van de moeder. Volgens het gerechtshof profiteerden de kinderen binnen deze gezinssituatie van de hoge mate van welstand die door de nieuwe partner van moeder werd gecreëerd. Het gerechtshof stelde immers: "hoewel de nieuwe partner geen wettelijke onderhoudsverplichting heeft, kan, indien tussen de nieuwe partner en de minderjarigen een familierechtelijke betrekking als bedoeld in art. 8 EVRM wordt aangenomen, mogelijk een onderhoudsverplichting van de nieuwe partner jegens de minderjarigen ontstaan, aangezien *family life* ook financiële verplichtingen zoals aanspraak op onderhoud meebrengt. Gelet op de maatschappelijke ontwikkeling ten aanzien van samenwonen, gezinnen en relaties is het gerechtshof van oordeel dat onderscheid tussen formele stiefouder en een nieuwe partner die samenleeft met de verzorgende ouder en diens minderjarige kinderen mogelijk leidt tot ongelijkheid tussen beiden en daarmee strijd met art. 8 EVRM oplevert".¹⁷ Dit is opmerkelijk omdat de Hoge Raad op 8 april 1994 nog oordeelde dat art. 1:395 van het BW niet te ruim mag

¹⁴ De Bruijn-Lückers 2015, p.103.

¹⁵ HR 11 april 1980, ECLI:NL:PHR:1980:AC1938.

¹⁶ Gerechtshof Den Haag 19 maart 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:943.

¹⁷ Gerechtshof Den Haag 19 maart 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:943, r.o 12-13.

worden uitgelegd. Dit betekent dat de ongehuwde niet-geregistreerde partner jegens het stiefkind geen onderhoudsplicht heeft, ook niet als tussen hen wel *family life* in de zin van artikel 8 van het EVRM bestaat.¹⁸

Op grond van art. 8 EVRM heeft een ieder recht op respect voor zijn familie- en gezinsleven. Hierbij is ongerechtvaardigde inmenging van de staat verboden. Het begrip *family life* is anders dan de familierechtelijke betrekking. Een kind, zijn ouders en de bloedverwanten staan in familierechtelijke betrekking tot elkaar.¹⁹ *Family life* betekent een nauwe persoonlijke betrekking. Het begrip dient ruim te worden uitgelegd, want het betreft namelijk niet alleen de band tussen de ouder en het kind maar ook tussen bijvoorbeeld de grootouders en andere bloedverwanten en daarnaast ook andere aanverwanten. In tegenstelling tot de familierechtelijke betrekking, kan *family life* dus ook bestaan tussen aanverwanten. Op grond van art. 8 EVRM is het geen noodzakelijk vereiste dat er sprake is van samenleven. Of er sprake is van *family life* hangt af van de omstandigheden van het geval.²⁰

De hoofdregel is dat wanneer iemand in het huwelijk treedt of een geregistreerd partnerschap aangaat met de ouder van het kind, hij jegens dit stiefkind onderhoudsplichtig is gedurende het huwelijk of geregistreerd partnerschap. Een uitzondering op deze hoofdregel is een niet tot het gezin behorend kind. Wanneer het kind niet behoort tot het gezin van de stiefouder, dan is de stiefouder ook niet onderhoudsplichtig jegens het stiefkind. Dit is anders voor de stiefouder die samenwoont. Wanneer iemand dus geen huwelijk of geregistreerd partnerschap is aangegaan met de ouder van het kind, dan is diegene in de hoofdregel ook niet onderhoudsplichtig jegens het stiefkind. In een uitzonderlijk geval, zoals hierboven omschreven, kan de ongehuwde stiefouder toch onderhoudsplichtig jegens het tot het gezin behorende stiefkind.

2.4 De plichten van de stiefouder

Wanneer we naar de rechten en plichten van de stiefouder kijken, dan heeft de stiefouder vooral plichten jegens het stiefkind. De stiefouder heeft gedurende het huwelijk of geregistreerd partnerschap een onderhoudsplicht jegens de minderjarige kinderen van zijn of haar partner. De stiefouder moet naar draagkracht en behoefte bijdragen in de verzorging en opvoeding. Daarnaast dient de stiefouder bij te dragen in de kosten van levensonderhoud en studie van het jongmeerderjarige kind zolang dit kind binnen het gezin van de stiefouder woont. Naast de onderhoudsplicht heeft de stiefouder ook een opvoedplicht.²¹

¹⁸ HR 8 april 1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC1330.

¹⁹ Art. 1:197 BW

²⁰ Phillips 2015, p. 130.

²¹ "Rechten en plichten van een stiefouder", Van Ekelen Poort, vanekelenpoort.nl, (online bekeken op 12 maart 2018).

De stiefouder krijgt niet automatisch het ouderlijk gezag over de tot het gezin behorende stiefkinderen. Een kind kan slechts twee gezaghebbende ouders hebben. In de meeste gevallen zijn de biologische ouders van het kind met het gezag bekleed. Slechts in het geval dat één van de twee ouders het ouderlijk gezag verliest of één ouder met het ouderlijkgezag is bekleed, kan de stiefouder de rechtbank verzoeken om het ouderlijk gezag over het stiefkind te verkrijgen. De rechter toetst dan wel eerst of dit in het belang van het kind is. Wanneer de stiefouder gezag heeft over het stiefkind dan is deze ook na verbreken van de samenwoning nog verplicht tot het leveren van een financiële bijdrage aan het levensonderhoud van het stiefkind.²² Het gezag wordt dus niet beëindigd na de beëindiging van de relatie.

Wanneer het huwelijk of geregistreerd partnerschap met de ouder van de stiefkinderen eindigt, eindigen daarmee ook alle plichten die de stiefouder had jegens de stiefkinderen. De stiefouder heeft dan in beginsel ook geen recht op omgang met de stiefkinderen. Wel kan de stiefouder de rechter verzoeken om een omgangsregeling vast te stellen.²³

De stiefouder heeft niet de mogelijkheid om een verzoekschrift tot vaststelling of wijziging van een bijdrage in de kosten van verzorging en opvoeding van het kind bij de rechtbank in te dienen. De juridisch ouders van het stiefkind hebben deze mogelijkheid daarentegen wel.²⁴ Bij de bepaling van de omvang van de bijdrage van de stiefouder in het onderhoud van het stiefkind, is de stiefouder in rang gelijk aan de juridisch ouders. De stiefouder heeft een zelfstandige onderhoudsplicht jegens het stiefkind waardoor de stiefouder niet alleen wordt betrokken bij de draagkracht van de juridisch ouder van het kind door halvering van bijvoorbeeld de woonlasten.²⁵ In dergelijke procedure is het voor de stiefouder onzeker hoe de rechter zijn persoonlijke omstandigheden zal waarderen en hoe de rechter zal oordelen over de persoonlijke omstandigheden van de ouders en andere bloed- of aanverwanten die wellicht verplicht zijn tot onderhoud van het stiefkind. Hierdoor is de rechtspositie van de stiefouder zwak en erg afhankelijk van de feitelijke situatie waarop de stiefouder weinig invloed heeft. Dit leidt tot grote onzekerheid bij de stiefouder.²⁶

2.5 Wetswijziging herziening kinderalimentatie

Op 17 februari 2015 is er door de leden Recourt van de PvdA en Van der Steur van de VVD bij de Tweede Kamer een wetsvoorstel tot herziening van de kinderalimentatie ingediend. Dit

²² Art. 1:253w BW.

²³ Art. 1:377a lid 2 BW.

²⁴ Art. 1:401 BW.

²⁵ Claessen, EB 2011/53.

²⁶ T. Draaisma, 2001, p.31-32.

wetsvoorstel is ingediend omdat bovengenoemde leden de huidige wettelijke regelingen ten aanzien van de kinderalimentatie niet meer vinden passen bij de veranderende maatschappij.²⁷ Voorheen was het regelmatig zo dat de kinderen bij de moeder bleven wonen na een echtscheiding en dat zij hun vader af en toe bezochten. Taak van de moeder was om voor de kinderen te blijven zorgen en de vader was hoofdverdiener. Deze situatie is tegenwoordig compleet anders. Bij een scheiding is het nog zelden zo dat de moeder enkel de zorgtaak op zich neemt en de vader voor het inkomen zorgt. Deze strikte scheiding is steeds minder vaak terug te zien.²⁸

Wet bevordering voortgezet ouderschap

De wetgever heeft deze maatschappelijke verandering eerder gesignaleerd. Hierdoor is de Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding inwerking getreden. Uit deze wetten blijkt dat de ouders ook na een echtscheiding in beginsel het ouderlijk gezag behouden en dat ook beide ouders de plicht hebben, om hun kinderen financieel te onderhouden en te verzorgen.²⁹ Het uitgangspunt in dit wetsvoorstel is dat het kind centraal staat en de verantwoordelijkheid die de ouders hebben tegenover hun kinderen. Dit omdat in het verleden is gebleken dat het voor ouders bij een echtscheiding lastig blijkt de belangen van de kinderen voorop te stellen.³⁰

De stiefouder

Naast de onderhoudsverplichting van de ouders, wordt ook de rol van de stiefouder in het wetsvoorstel besproken. Op grond van art. 1:395 BW is de stiefouder verplicht om bij te dragen in het onderhoud van de kinderen van zijn of haar echtgenoot of geregistreerd partner.³¹ Dit in tegenstelling tot de samenwonende partners. De wet heeft voor hen namelijk geen verplichting opgenomen. Echter heeft het gerechtshof in Den Haag in een uitspraak van een zaak die op 19 maart 2014 diende geoordeeld dat wanneer er sprake is van *family life*, ook de samenwonende partner moeten bijdragen in de kosten van levensonderhoud van het minderjarige kind.³²

Om voor de onderhoudsplicht van de stiefouder één rechte lijn te trekken, is het volgende in de memorie van toelichting van het wetsvoorstel opgenomen: “De initiatiefnemers gaan ervan uit dat kinderen twee ouders hebben die financieel verantwoordelijk zijn. Zij kiezen voor maximaal twee onderhoudsplichtigen, te weten:

²⁷ Kamerstukken II 2014/2015, 34154, 3, p. 4.

²⁸ Kamerstukken II 2014/2015, 34154, 3, p. 1.

²⁹ Kamerstukken II 2014/2015, 34154, 3, p. 2.

³⁰ Kamerstukken II 2014/2015, 34154, .3, p.11.

³¹ Art. 1:395 jo. art. 1:395a BW.

³² Gerechtshof Den Haag 19 maart 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:943.

- de twee ouders,
- de ouder die met een ander (niet-ouder) het gezag heeft,
- de ouder en de verwekker of de levensgezel die heeft ingestemd met een daad die de verwekking van het kind tot gevolg heeft (artikel 1:394 BW).

Stiefouders zullen in de voorstellen van de initiatiefnemers geen rol meer spelen bij de onderhoudsverplichtingen jegens de kinderen van hun partner. Daarbij zullen er minder wijzigingsmomenten komen die aanleiding kunnen geven tot conflictsituaties of de gang naar de rechter aangezien er geen rekening gehouden hoeft te worden met het inkomen van de nieuwe partner van (een van) beide ouders. Met dit voorstel wordt het aantal onderhoudsplichtigen beperkt. Hierdoor kan de totaal voor het kind beschikbare draagkracht worden beperkt. Tevens wijzigt de verhouding waarin beide ouders dienen te voorzien in de kosten van verzorging en opvoeding van het kind. Dat kan zowel positieve als negatieve gevolgen hebben voor de uitkomst van de kinderalimentatie. De initiatiefnemers zien deze consequentie, maar vinden het principieel onjuist om anderen dan de beide ouders verantwoordelijk te maken voor de zorg voor hun kinderen”.³³

Door het afschaffen van de onderhoudsplicht van de stiefouder zal de alimentatieregeling eerlijker en eenvoudiger worden. Door het nieuwe stelsel voor de berekening van de alimentatie wordt het voor de ouders veel inzichtelijker. Voor de berekening van de hoogte van kinderalimentatie blijft men de levensstandaard van de kinderen tijdens het huwelijk hanteren. Dit ter bescherming van de kinderen. De kinderen mogen niet de dupe worden van de echtscheiding van hun ouders. Het wetvoorstel zorgt voor minder spanningen tussen ouders, wat in het belang van het kind is, zodat ook zij deze spanning tussen hun ouders minder voelen. De ouders zijn verantwoordelijk voor de kinderen en in het wetsvoorstel is dan ook opgenomen dat, ongeacht een lage draagkracht, ieder minimaal vijftig euro per maand bijdraagt in het levensonderhoud van het kind.

De onderhoudsplicht van de stiefouder afschaffen?

De meningen van verschillende juristen over het afschaffen van de onderhoudsplicht van de stiefouder zijn verdeeld. De Bruijn-Luckers schrijft dat de berekeningen van de kinderalimentatie door het samengestelde gezin zeer complex zijn geworden, omdat zowel met de onderhoudsplicht van de ouders als die van de stiefouders rekening moet worden gehouden. In de huidige procedures moeten alle gegevens van de vier onderhoudsplichtigen in de procedure worden gebracht. Vaak zijn ex-partners niet bereid om hun financiële gegevens te delen in een procedure waarin zij zelf niet rechtstreeks betrokken zijn en waarbij zij ook geen

³³ *Kamerstukken II 2014/2015, 3, p.19.*

belang hebben.³⁴ Ook Labohm, raadsheer bij het gerechtshof Den Haag, is van mening dat het veel tijd kost is om een alimentatiebeschikking te schrijven voor een samengesteld gezin. Bij een dergelijke alimentatiebeschikking moet er veel worden gerekend wat kan leiden tot het maken van fouten. Door de afschaffing van de onderhoudsverplichting van de stiefouder wordt dit eenvoudiger.³⁵

Teeffelen is daarentegen van mening dat het afschaffen van de onderhoudsplicht niet direct tot verbetering zal leiden. Hij wenst een systeem waarin de onderhoudsplicht in beginsel aan de ouders toekomt, dit omdat er van nature een nauwere band bestaat tussen ouders en kinderen dan tussen de stiefouder en het stiefkind. Het uitgangspunt is dat wanneer ouders samen in staat zijn om het kind in onderhoud te kunnen voorzien er dan geen alimentatieverplichting voor de stiefouder is. Indien dit niet het geval is, dan kan alleen aanvullend een beroep op de stiefouder worden gedaan. Hij pleit dus niet voor afschaffing van de onderhoudsplicht van de stiefouder maar wenst het een aanvullend karakter te geven.³⁶ Wortmann stelt dat de tijd waarin de onderhoudsplicht van de stiefouder bij wet is ingevoerd anders is dan nu. Bij de invoering in 1970 kwam het samengestelde gezin veel minder voor dan tegenwoordig. Ook vindt zij het moeilijk te verdedigen dat de informele stiefouder die wel in familierechtelijke betrekking staat tot het kind en een gezinsleven heeft met het stiefkind maar op grond van de wet niet onderhoudsplichtig is jegens het stiefkind.³⁷

Status van het wetsvoorstel

Het wetsvoorstel is in februari 2015 ingediend en eind februari 2015 is er plenair over het wetsvoorstel vergaderd in de Tweede Kamer. Het wetsvoorstel is nog in behandeling bij de Tweede Kamer en is dan ook nog niet aangenomen door de Tweede Kamer. Het voorstel ligt daardoor nog niet bij de Eerste Kamer. Op het moment dat het wetsvoorstel door de Tweede Kamer is aangenomen, zal de Kamercommissie beginnen met de schriftelijke voorbereidingen. Wanneer en of de wetswijziging tot herziening van de kinderalimentatie 34154 in werking gaat treden is tot nog toe niet bekend.

2.6 Tussenconclusie

Men spreekt van juridisch stiefouder ofwel formele stiefouder op het moment dat iemand een huwelijk of geregistreerd partnerschap aangaat met de ouder van het kind. Vanaf het moment dat het huwelijk of geregistreerd partnerschap is gesloten is de juridisch stiefouder onderhoudsplichtig jegens het stiefkind gedurende het huwelijk of geregistreerd partnerschap.

³⁴ De Bruijn-Luckers, EB 2014/62, afl. 7/8, p.123-126.

³⁵ Labohm, EB 2014/33, p.63.

³⁶ Van Teeffelen, FJR 2015/25, p. 109-113.

³⁷ Wortmann, GS, 1A. Uitbreiding of afschaffing onderhoudsplicht stiefouder?, p.4.

Een informele stiefouder is diegene die samenwoont met de ouder van het stiefkind, is niet verplicht tot bijdrage in levensonderhoud van het stiefkind.

Op grond van art. 1:395 BW is alleen de echtgenoot of geregistreerd partner onderhoudsplichtig jegens het stiefkind en niet de samenwonende partner. Echter heeft het gerechtshof Den Haag een uitzondering hierop gemaakt, wanneer er sprake is van *family life* in de zin van art. 8 EVRM. Het uitgangspunt blijft het huwelijk en geregistreerd partnerschap.

Een uitzondering op de hoofdregel is een niet tot het gezin behorend kind. Wanneer het kind namelijk niet behoort tot het gezin van de stiefouder, dan is de stiefouder ook niet onderhoudsplichtig jegens het stiefkind. Het tegenovergestelde geldt voor de samenwonende stiefouder. Wanneer diegene dus geen huwelijk of geregistreerd partnerschap is aangegaan met de ouder van het kind, dan is diegene in de hoofdregel ook niet onderhoudsplichtig jegens het stiefkind. In een uitzonderlijk geval is de ongehuwde stiefouder toch onderhoudsplichtig jegens het tot zijn gezin behorende stiefkind.

Begin 2015 is een wetsvoorstel tot herziening van de kinderalimentatie ingediend. De initiatiefnemers zijn van mening dat de huidige regeling niet meer past bij de verandering van de maatschappij waarin onder andere steeds meer samengestelde gezinnen ontstaan. Belangrijk punt in dit voorstel is de afschaffing van de onderhoudsplicht van de stiefouder. De initiatiefnemers zijn van mening dat het fundamenteel onjuist is dat een stiefouder bijdraagt in de onderhoudskosten van het stiefkind daar dit de verantwoordelijkheid is van de eigen ouders van het kind.

Hoofdstuk 3 Tot het gezin behorend kind in de zin van art. 1:395(a) BW

In dit hoofdstuk beschrijf ik hoe het in art. 1:395 BW opgenomen begrip “tot het gezin behorende kinderen” in de praktijk wordt toegepast. Om te kunnen beoordelen in welke gevallen er volgens de rechter sprake is van een tot het gezin behorend kind in de zin van art. 1:395 BW zijn er tien uitspraken geanalyseerd tijdens dit onderzoek.

In acht van de tien geanalyseerde uitspraken behoorde het kind volgens de rechter niet tot het gezin van de stiefouder. Dit onderzoek is echter gericht op de uitzondering. In de tien geanalyseerde uitspraken stond de uitzondering ook ter discussie.

3.1 Nauwe verwantschap

Om te kunnen beoordelen of een kind onderdeel uitmaakt van het gezin van de stiefouder kijkt de rechter onder andere naar de verhoudingen tussen alle belanghebbenden en de relaties tussen hen. Wanneer een kind regelmatig bij de stiefouder verblijft en er intensief contact is tussen de stiefouder en het stiefkind kan worden gesproken van een nauwe verwantschap tussen het stiefkind en de stiefouder. Ook kan het zijn dat er wel verwantschap is tussen het kind en de stiefouder omdat er incidenteel contact, is maar er geen sprake is van nauwe verwantschap omdat het kind een nauwere band heeft met de eigen vader in plaats van met de stiefvader. Dit was ook het geval in de zaak die op 29 juli 2014 behandeld werd bij de rechtbank Overijssel. In deze zaak was de vader hertrouwd met een vrouw die ook kinderen had uit een eerder huwelijk. De rechtsvraag in deze zaak was of de stiefkinderen, de kinderen van de nieuwe echtgenoot van vader, ook tot het gezin behoren. Hierin oordeelde de rechter dat er geen sprake was van een nauwe verwantschap, omdat de vader een veel nauwere band met zijn eigen kinderen had.³⁸ In vier van de tien geanalyseerde uitspraken is er geen contact met de stiefouder waardoor er geen nauwe verwantschap is tussen de stiefouder en het stiefkind.³⁹

Ook in de zaak die op 8 maart 2018 door het gerechtshof 's-Hertogenbosch werd behandeld, was er geen sprake van een nauwe verwantschap tussen de stiefouder en de stiefkinderen. Stiefvader en moeder zijn wel gehuwd en daarnaast slaapt de stiefvader een groot gedeelte van de week bij moeder en de kinderen, maar is er geen nauwe verwantschap doordat stiefvader alleen overnacht in het huis van moeder en zijn werkende en sociale leven zich geheel buiten het gezin afspelen.⁴⁰

³⁸ Rb. Overijssel 29 juli 2014, ECLI:NL:RBOVE:2014:4715, p.6.

³⁹ Gerechtshof Amsterdam 4 februari 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:3340, r.o. 4.10- 4.12, gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 19 juli 2016, ECLI:GHARL:2016:5819, gerechtshof Den Haag 19 maart 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:943, gerechtshof 's-Hertogenbosch 29 oktober 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:4357.

⁴⁰ Gerechtshof 's-Hertogenbosch 8 maart 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:987, r.o. 5.9.

Ondanks dat er wel contact is met de juridisch ouder kan er wel een nauwere verwantschap zijn tussen het stiefkind en de stiefouder wanneer het kind en de stiefouder lange tijd in gezinsverband samenwonen.⁴¹ Wanneer de relatie tussen de ouder en de stiefouder kortgeleden is ontstaan, is er geen sprake van een nauwe verwantschap tussen het stiefkind en de stiefouder. De lengte van het huwelijk of geregistreerd partnerschap is ook een belangrijke factor om te bepalen of er sprake is van nauwe verwantschap. Uit het jurisprudentieonderzoek blijkt dus geen eenduidige richtlijn te zijn over de vraag wanneer er sprake is van een nauwe verwantschap. In de rechtspraak wordt niet gedefinieerd wat er verstaan wordt onder regelmatig of intensief contact. Mogelijk ligt hiervan de oorzaak in het feit dat, dit per gezin erg verschillend kan zijn. Voor het ene gezin geldt dagelijks contact als intensief of regelmatig en voor een ander gezin is maandelijks contact al intensief of regelmatig.

3.2 Stiefkind en stiefouder zijn woonachtig op hetzelfde adres

Wanneer we kijken naar de parlementaire geschiedenis blijkt dat het begrip “tot het gezin behoren” in beginsel ruim dient te worden uitgelegd. Een kind dat in een andere stad studeert of ergens anders op kostschool zit kan bijvoorbeeld nog altijd deel uitblijven maken van het gezin. Ditzelfde geldt in beginsel voor de kinderen die uit huis zijn geplaatst, omdat een uithuisplaatsing een tijdelijke maatregel is, blijft het kind tot het gezin behoren. Het enkele feit dat een kind in een andere plaats woont dan de (stief)ouder is niet zelfstandig doorslaggevend om wel of niet tot het gezin te behoren.

De reden van het niet duurzaam samenleven is daarbij niet van belang. Uit de jurisprudentieanalyse blijkt dat een jongmeerderjarig kind dat niet vrijwillig is vertrokken uit het gezin, maar daar naar eigen zeggen toe is gedwongen, volgens het hof niet langer deel is blijven uitmaken van het gezin van de stiefouder.⁴² Het niet meer samenleven moet wel een duurzaam karakter hebben. In de zaak van het hof 's-Hertogenbosch stelt stiefmoeder zich op het standpunt dat zij niet onderhoudsplichtig is jegens het stiefkind. Zij voert daarbij aan dat de wettelijke onderhoudsverplichting alleen geldt jegens het stiefkind wanneer deze tot het gezin behoort. Het kind woont bij moeder en staat ook op het adres van moeder ingeschreven in het bevolkingsregister. Stiefmoeder stelt zich op het standpunt dat het kind geen onderdeel uitmaakt van het gezin van de stiefmoeder en vader. Dit geldt ook wanneer het begrip “tot het gezin behoren” uit art. 1:395 BW ruim wordt uitgelegd.⁴³ Het gerechtshof is van oordeel dat “een ruime uitleg van het begrip “tot het gezin behoren” ziet op stiefkinderen die tijdelijk buitenshuis

⁴¹ Rb. Noord- Nederland 29 juli 2014, ECLI:NL:RBNNE:2014:3729, p.4.

⁴² Gerechtshof Arnhem- Leeuwarden 19 juli 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:5819,r.o. 5.6 en 5.10.

⁴³ Gerechtshof 's-Hertogenbosch 29 oktober 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:4357,r.o. 3.7.

worden verzorgd en opgevoegd. Van die situatie is bij het stiefkind geen sprake, nu het stiefkind nooit tot het gezin van stiefmoeder heeft behoord”.⁴⁴

De samenwoning van stiefouder en het stiefkind was ook onderwerp van behandeling in de zaak van 15 juli 2008 bij de rechtbank Haarlem. In deze zaak gaat het om een geschil tussen een moeder en een stiefvader. Moeder en stiefvader zijn gehuwd maar de relatie is onlangs beëindigd, het huwelijk is nog niet door de rechter ontbonden. De rechter oordeelt in deze zaak dat het kind kan worden aangemerkt als stiefkind van de man tot de datum dat de man het gezin verliet. Tot die tijd behoort het kind tot het gezin van moeder en stiefvader, maar omdat de samenwoning tussen moeder en stiefvader nu beëindigd is en de samenwoning ook definitief verbroken is, en het kind bij moeder verblijft, behoort het kind niet meer tot het gezin van de man.⁴⁵

Er is geen sprake van duurzame samenwoning wanneer de stiefouder en het stiefkind niet op hetzelfde adres staan ingeschreven en de stiefouder enkel regelmatig verblijft op het adres van de juridisch ouder.⁴⁶ In zes van de tien geanalyseerde uitspraken zijn de stiefouder en het stiefkind niet op hetzelfde adres woonachtig. In twee van de tien uitspraken zijn het stiefkind en de stiefouder wel woonachtig op hetzelfde adres en in deze uitspraken kwam de rechter uiteindelijk ook tot de beslissing dat de kinderen wel behoren tot het gezin van de stiefouder.⁴⁷

3.3 Rol van de stiefouder

De rol van de stiefouder in het leven van het stiefkind is ook van belang voor de vraag of het kind tot het gezin van de stiefouder behoort. In twee van de tien geanalyseerde uitspraken speelde de stiefouder wel degelijk een rol in het leven van het stiefkind. Dat kan zowel een financiële rol zijn, doordat de stiefouder bijdraagt in de kosten van verzorging en opvoeding, als een sociale rol. De stiefvader speelt vaak wel een rol in het leven van het stiefkind wanneer er geen contact meer is tussen de juridisch ouder en het kind, vooral wanneer het kind en de stiefouder ook nog samenwonen voor het overgrote gedeelte van de tijd.⁴⁸ In de zaak die op 8 maart 2018 werd behandeld door het gerechtshof 's-Hertogenbosch was er enkel sprake van incidenteel contact tussen de stiefvader en het stiefkind. Dit contact beperkte zich tot het uitwisselen van “goedemorgen” en “goedenavond”.⁴⁹ Hierdoor is er in deze zaak dan ook geen sprake van een stiefouder die een rol speelt in het leven van het stiefkind. In de andere zeven uitspraken

⁴⁴ Gerechtshof 's-Hertogenbosch 29 oktober 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:4357, r.o. 3.9.

⁴⁵ Rb. Haarlem 15 juli 2008, ECLI:NL:RBHAA:2008:BG0865.

⁴⁶ Gerechtshof 's-Hertogenbosch 3 maart 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:987, r.o. 5.6.

⁴⁷ Rb. Noord-Nederland 29 juli 2014, ECLI:NL:RBNNE:2014:3729, Rb. Zutphen 18 januari 2011, ECLI:NL:RBZUT:2011:BP1113.

⁴⁸ Rb. Noord-Nederland 29 juli 2014, ECLI:NL:RBNNE:2014:3729, Rb. Zutphen 18 januari 2011, ECLI:NL:RBZUT:2011:BP1113.

⁴⁹ Gerechtshof 's-Hertogenbosch 3 maart 2018 ECLI:NL:GHSHE:2018: 987, r.o. 5.7.

speelde de stiefouder geen rol in het leven van het stiefkind omdat er niet of nauwelijks contact was tussen het stiefkind en de stiefouder.

3.4 Family life

De rechter oordeelt pas op basis van *family life* in de zin van art. 8 EVRM wanneer er sprake is van een informele stiefouder, de niet echtgenoot of geregistreerd partner van de ouder van het kind. In twee van de geanalyseerde uitspraken gaat het om het “tot het gezin behoren” van een informele stiefouder.

Het gerechtshof Den Haag heeft zich gebogen over de vraag of art. 8 EVRM een onderhoudsverplichting bevat die vergelijkbaar is met de onderhoudsverplichting die is neergelegd in art. 1:395 BW. Het gaat in deze zaak om de nieuwe partner van de verzorgende ouder die samenleeft met diens kinderen. Het gerechtshof is van oordeel dat er ook naar de onderhoudsplicht van de nieuwe partner van moeder gekeken moet worden, dat moeder en nieuwe partner niet gehuwd zijn doet daar volgens het gerechtshof niks aan af. Het gerechtshof stelt namelijk:” Hoewel de nieuwe partner geen wettelijke onderhoudsplicht heeft, kan, indien tussen de nieuwe partner en de minderjarige kinderen een familierechterlijke betrekking als bedoeld in artikel 8 EVRM wordt aangenomen, mogelijkerwijs een onderhoudsverplichting ontstaan, aangezien *family life* ook financiële verplichtingen zoals aanspraak op onderhoud meebrengt”.⁵⁰ Moeder en stiefvader hebben afgesproken dat ieder verantwoordelijk is voor zijn eigen kinderen. Het gerechtshof stelt mede om deze reden dat er geen *family life* tussen stiefkinderen en stiefouder bestaat op dit moment. Indien de samenleving langer voortduurt en meer tekenen van gezinsleven gaat vertonen kan er wel sprake van *family life* zijn.⁵¹

De rechtbank Noord-Holland oordeelt dat de informele stiefouder ook onderhoudsplichtig is jegens zijn stiefkinderen. De partijen verschilden van mening over de vraag of de informele stiefouder in casu naast de ouders onderhoudsplichtig is jegens de stiefkinderen. Moeder en haar nieuwe partner zijn niet gehuwd maar wonen wel samen. De rechtbank overweegt in deze zaak “dat volgens recente jurisprudentie een doorbreking van het in de wet neergelegde stelsel, waarin is opgenomen dat enkel de formele stiefouder onderhoudsplichtig is, mogelijk is in het geval er sprake is van *family life* in de zin van artikel 8 EVRM tussen de nieuwe partner van de verzorgende ouder en zijn of haar minderjarige kinderen. *Family life* brengt namelijk ook financiële verplichtingen, zoals aanspraak op levensonderhoud, met zich. Het in de wet gemaakte onderscheid tussen een formeel en niet formeel stiefouderschap voortvloeiend uit een samenleving, is niet gerechtvaardigd en zou in de wijze van het berekenen van de alimentatie

⁵⁰ Gerechtshof Den Haag 19 maart 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:943, r.o.12.

⁵¹ Gerechtshof Den Haag 19 maart 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:943, r.o. 15.

een ongewenste ongelijkheid tussen de twee categorieën van de stiefkinderen met zich brengen”. In deze zaak wonen de stiefvader en de stiefkinderen al sinds 2009 met elkaar en betaalt de stiefvader al geruime tijd een groot deel van de kosten en van de verzorging en opvoeding van de kinderen. Op grond van deze feiten en omstandigheden, in onderling verband en samenhang is de rechtbank van oordeel dat er tussen de informele stiefvader en stiefkinderen sprake is van *family life*.⁵²

3.5 Lengte van het huwelijk of geregistreerd partnerschap

Bovendien kan de duur van het huwelijk of het geregistreerd partnerschap van belang zijn voor het beantwoorden van de vraag of het kind behoort tot het gezin van de stiefouder. Slechts in een enkel geval is dit doorslaggevend, bijvoorbeeld in de zaak waarin de rechtbank Overijssel uitspraak heeft gedaan, in deze zaak was er geen sprake van tot het gezin behorende stiefkinderen mede doordat het huwelijk pas vijf maanden geleden was aangegaan tussen de stiefvader en moeder. Niet alleen de lengte van het huwelijk maar ook andere factoren speelden een rol.⁵³

Ook op de vraag of het kind tot het gezin behoort op basis van *family life* op grond van art. 8 EVRM speelde de lengte van het samenleven een rol. Het gerechtshof oordeelde dat er op dat moment geen *family life* bestond tussen de stiefouder en de stiefkinderen, maar indien de samenleving langer voort zou duren en meer tekenen van gezinsleven zou gaan vertonen, dit oordeel anders kon zijn.⁵⁴

3.6 Tussenconclusie

Om antwoord te kunnen geven op de vraag wanneer het kind tot het gezin behoort in de zin van art. 1:395 BW zijn onder andere de nauwe verwantschap, de vraag of het kind wel of niet samenwoont met de stiefouder, de rol van de stiefouder in het leven van het stiefkind, de lengte van het huwelijk of geregistreerd partnerschap en het begrip *family life* van belang. Men kan op basis van één bepaald geval niet beoordelen of een kind “behoort tot het gezin”, dit hangt namelijk af van alle feiten en omstandigheden van het geval.

Wanneer een kind regelmatig bij de stiefouder verblijft en er sprake is van intensief contact tussen de stiefouder en het stiefkind, spreekt men van een nauwe verwantschap tussen het stiefkind en de stiefouder. Wanneer het kind geen contact heeft met de stiefouder omdat zij bijvoorbeeld niet met elkaar samenwonen, is er geen nauwe verwantschap. Ook kan het zijn dat er wel verwantschap is tussen het kind en de stiefouder omdat er incidenteel contact is maar is

⁵² Rb. Noord-Nederland 29 juli 2014, ECLI:NL:RBNNE:2014:3729, p.4.

⁵³ Rb. Overijssel 29 juli 2014, ECLI:NL:RBOVE:2014:4715, p.6.

⁵⁴ Gerechtshof Den Haag 19 maart 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:943, r.o.15.

er geen sprake van nauwe verwantschap omdat het kind een nauwere band heeft met de juridisch vader. Om te kunnen beoordelen of het kind tot het gezin behoort wordt er gekeken naar hoe intensief het contact is tussen het stiefkind en de stiefouder en hoe regelmatig dit contact plaatsvindt. Ook is de band van het kind en de juridisch ouder van belang.

Het begrip “tot het gezin behoren” dient in beginsel ruim te worden uitgelegd. Een kind dat in een andere stad studeert, op een kostschool zit of uit huis is geplaatst kan nog altijd onderdeel blijven uitmaken van het gezin. Echter is van belang of er sprake is van een tijdelijk karakter van het niet meer samenwonen. Wanneer het kind duurzaam niet meer samenwoont met de stiefouder kan er door de rechter worden aangenomen dat het kind niet langer meer behoort tot het gezin.

De stiefouder kan wel degelijk een rol spelen in het leven van het stiefkind. Zowel op financieel als op sociaal vlak. Vaak wanneer er spraken is van intensief en regelmatig contact tussen stiefkind en stiefouder speelt de stiefouder een belangrijke rol in het leven van het kind.

Om te kunnen beoordelen of het kind onderdeel is van het gezin van de informele stiefouder toetst de rechter aan art. 8 EVRM. Daarbij neemt de rechter vooral de lengte het samenwonen en de financiële afspraken tussen de ouder en de nieuwe partner in acht.

Tot slot kan ook de lengte van het huwelijk, geregistreerd partnerschap of samenleving van belang zijn bij de beoordeling of een kind tot het gezin behoort.

Hoofdstuk 4 Verdeling alimentatieplicht onder de alimentatieplichtigen

In dit hoofdstuk wordt beschreven welke verdeling er tussen de onderhoudsplichtigen wordt gemaakt in de Nederlandse rechtspraak. Om te kunnen beoordelen hoe de draagkracht wordt verdeeld onder de onderhoudsplichtigen zijn er negentien uitspraken geanalyseerd.

In het vorige hoofdstuk is onderzocht of het kind behoort tot het gezin van de stiefouder en of hij of zij daardoor onderhoudsplichtig is jegens het stiefkind. Wanneer dat duidelijk is, speelt de vraag hoe de onderhoudsverplichting onder de onderhoudsplichtigen moet worden verdeeld.

De wettelijke bepaling van de omvang van de onderhoudsplicht is vastgelegd in art. 1:397 BW en luidt als volgt:

“1. Bij de bepaling van het volgens de wet door bloed- en aanverwanten verschuldigde bedrag voor levensonderhoud wordt enerzijds rekening gehouden met de behoeften van de tot onderhoud gerechtigde en anderzijds met de draagkracht van de tot uitkering verplichte persoon.

2. Zijn meerdere bloed- of aanverwanten tot het verstrekken van levensonderhoud aan dezelfde persoon verplicht, dan is ieder van hen gehouden een deel van het bedrag te voldoen, dat de tot onderhoud gerechtigde behoeft. Bij de bepaling van dit deel wordt rekening gehouden met ieders draagkracht en de verhouding, waarin een ieder tot de gerechtigde staat”.

De onderhoudsplicht van de stiefouder en die van de juridisch ouder staan in beginsel gelijk aan elkaar. Het is aan de rechter om per geval de omstandigheden te bekijken, waardoor de verplichting van een stiefouder naar rato hoger of lager kan uitvallen dan die van de juridisch ouder.

4.1 Behoeft van het kind

Voordat de draagkracht van de ouders en stiefouders door de rechter wordt berekend, wordt de behoefte van het kind vastgesteld. Het uitgangspunt hierbij is het gezamenlijk netto gezinsinkomen van de ouders tijdens het huwelijk. Wanneer blijkt dat een van de ouders na het huwelijk een aanzienlijk hoger inkomen heeft gekregen dan tijdens het huwelijk, dan wordt dat hogere inkomen gebruikt voor het bepalen van de behoefte van de kinderen. Op basis van het

netto gezinsinkomen en de behoeftetabel, wordt de behoefte van het kind of kinderen bepaald.⁵⁵ In de zaak die bij de rechtbank Overijssel op 4 augustus 2017 werd behandeld, werd de behoefte van het kind als volgt bepaald: ten tijde van het huwelijk bedroeg het gezamenlijk netto gezinsinkomen 3.502,- euro per maand. Het huidige inkomen van één van de ouders overstijgt niet het voormalige gezinsinkomen, daarom neemt de rechtbank het voormalig gezinsinkomen als uitgangspunt voor de berekening van de behoefte van het minderjarige kind. Gebaseerd op de behoeftetabel 2014 en het voormalige gezinsinkomen komt de rechtbank een behoefte uit van 535,34,- euro per maand. Na de indexering met de behoeftetabel 2017, welke tijdens de procedure van toepassing was, komt de behoefte van het minderjarige kind neer op een bedrag van 558,- euro per maand.⁵⁶

4.2 Draagkracht (stief)ouders

De draagkracht van de ouders speelt ook een rol bij het bepalen van de hoogte van de alimentatie. Voor het berekenen van de kinderalimentatie worden de tremanormen toegepast. Dit zijn jaarlijks geactualiseerde normen en richtlijnen die de rechters gebruiken om de draagkracht en behoefte vast te stellen voor het bepalen van de alimentatie. Bij de berekening van de draagkracht is het netto besteedbaar inkomen het uitgangspunt. Het netto besteedbaar inkomen bestaat uit het bruto inkomen plus alle inkomsten uit vermogen, min de daarover verschuldigde premies en belastingen. Aan de hand van het netto besteedbaar inkomen en de draagkrachttabel, wordt de draagkracht van de onderhoudsplichtige bepaald.⁵⁷ Bij de berekening van de alimentatie moet de onderhoudsplichtige in ieder geval het bestaansminimum behouden naast een redelijk gedeelte van de draagkrachtruimte. Voor het bepalen van het bestaansminimum wordt de bijstandsnorm aangehouden. Van de draagkrachtruimte van de (stief)ouder wordt een bepaald percentage, het draagkrachtpercentage, aangewezen als draagkracht. Dit draagkrachtpercentage verschilt wanneer er sprake is van een alleenstaande of een gezinssituatie. Deze draagkracht is het bedrag dat de (stief)ouder in kwestie, kan betalen voor de kosten van verzorging en opvoeding van het kind. Wat betreft het aandeel van de stiefouder kan niet volstaan worden met het enkel halveren van de woonlasten van de juridisch ouder en daarbij dan niet de draagkracht van de stiefouder in rekening nemen. Wanneer de stiefouder onderhoudsplichtig is dient de draagplicht naar rato van zijn of haar draagkracht worden bepaald. De rechter heeft in drie van de negentien geanalyseerde uitspraken de draagkracht van de stiefouder niet toegepast, omdat dit volgens de rechter niet nodig was. De ouders hadden in die gevallen al voldoende draagkracht om volledig

⁵⁵ Zie bijlage 3 behoeftetabel 2018

⁵⁶ Rb. Overijssel 4 augustus 2017, ECLI:NL:RBOVE:2017:3184, r.o. 5.1.2.

⁵⁷ Zie bijlage 4 draagkrachttabel 2018

in de behoefte van de kinderen te kunnen voorzien.⁵⁸ De (stief)ouders dienen duidelijk te onderbouwen dat hij/zij onvoldoende draagkracht heeft om bij te kunnen dragen in de kosten van verzorging en opvoeding. Dit speelde in ook in de zaak die op 23 februari 2016 bij het gerechtshof in Amsterdam is behandeld. Het gerechtshof was van oordeel dat de moeder voldoende had onderbouwd dat zij nauwelijks inkomsten heeft uit haar eenmanszaak. Zij is werkloos en ontvangt een WW-uitkering. Het gerechtshof vond dat de moeder zich voldoende heeft ingezet om haar verdien capaciteiten te benutten door met de eenmanszaak toch eigen inkomen te vergaren.⁵⁹ De rechter neemt niet zomaar aan dat een ouder niet kan bijdragen in de kosten van verzorging en opvoeding.

Verdeling van de draagkracht

Wanneer de juridisch ouders samen maar één kind hebben en alleen de moeder bijvoorbeeld een nieuwe partner heeft, die onderhoudsplichtig is jegens het kind, dan is de verdeling van de draagkracht relatief eenvoudig. Het wordt lastiger wanneer de samenstelling van het gezin veel complexer is, wat onder andere het geval is in de zaak die op 31 augustus 2011 bij het gerechtshof in Den Haag werd behandeld.

De draagkracht van de vader moest verdeeld worden over de vier kinderen, het meerderjarige kind uit zijn eerdere relatie, zijn twee stiefkinderen en tot slot het kind dat hij samen met zijn nieuwe echtgenote kreeg. De vader is in deze zaak niet aangemerkt als alleenstaande maar als iemand met een gezin, omdat ook zijn nieuwe partner verantwoordelijk is voor haar kinderen. Aan de hand van de voorrangsregel uit art. 1:400 lid 1 BW stelt het gerechtshof eerst de alimentatie voor de jongmeerderjarige vast op basis van de beschikbare draagkracht van vader. Volgens het gerechtshof heeft de vader een draagkrachtpercentage van 70 procent, wat verdeeld dient te worden over de vier kinderen naar rato van hun behoefte. Ten aanzien van de twee kinderen van de nieuwe echtgenoot van vader dienen vader en stiefvader voor gelijke delen bij te dragen, wat neer komt op 91,27,- euro per kind per maand. De vader dient 163,- euro per maand bij te dragen in het levensonderhoud van de jongmeerderjarige. De stiefmoeder hoeft niet bij te dragen in de kosten van verzorging en opvoeding van de jongmeerderjarige, omdat zij hiervoor niet voldoende draagkracht heeft. De vader dient 140,- euro bij te dragen in de kosten van verzorging en opvoeding ten aanzien van het minderjarige kind dat hij samen met zijn nieuwe echtgenoot kreeg. Ook zij dient 140,- euro per maand bij te dragen in de kosten van verzorging en opvoeding van dit kind.⁶⁰

⁵⁸ Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 17 januari 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ6041, gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 12 maart 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ5551, Rb. Overijssel 4 augustus 2017, ECLI:NL:RBOVE:2017:3184.

⁵⁹ Gerechtshof Amsterdam 23 februari 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:615.

⁶⁰ Gerechtshof 's-Gravenhagen 31 augustus 2011, ECLI:NL:GHSGR:2011:BT1842.

Voor de verdeling van de draagkracht geldt dat wanneer een (stief)ouder verplicht is om bij te dragen in het levensonderhoud van twee of meer personen en dat zijn of haar draagkracht hiertoe onvoldoende is om aan al deze personen te verschaffen, dan hebben zijn of haar minderjarige kinderen of stiefkinderen boven alle andere onderhoudsgerechtigden voorrang.⁶¹ Bij een samenloop van onderhoudsplichten van een (stief)ouder met andere onderhoudsplichtigen tegenover dezelfde onderhoudsgerechtigde, vloeit uit art. 1:397 lid 2 BW voort dat bij de bepaling van de mate waarin de draagkracht dient te worden verdeeld over de onderhoudsgerechtigden, er rekening mee moet worden gehouden met de verhouding waarin een ieder tot de gerechtigde staat.⁶² In de praktijk betekent dit, dat het grootste gedeelte van de draagkracht van de (stief)ouder wordt gebruikt voor de kosten van verzorging en opvoeding van het eigen kind. In vijf van de negentien geanalyseerde uitspraken wees de rechter een deel van de onderhoudsplicht toe aan de moeder en de stiefvader tezamen. De rechter maakt daarbij geen onderlinge verdeling tussen hen. In een van de zaken had moeder zelf niet voldoende draagkracht, daarom zou het er in de praktijk op neer komen dat de stiefvader het grootste gedeelte voor zijn rekening neemt. In de andere vier uitspraken had de moeder wel voldoende draagkracht maar moeten de moeder en stiefvader hierin zelf een verdeling maken.⁶³

4.3 Nauwe verwantschap tussen stiefouder en stiefkind

Een laatste factor om de omvang van de onderhoudsverplichting te bepalen is de nauwe verwantschap. Bestaat er bijvoorbeeld een nauwere verwantschap tussen het kind en zijn of haar ouders dan tussen het kind en de stiefouder? Nauwe verwantschap wordt in de rechtspraak verder niet verder uitgelegd of gedefinieerd omdat, dat voor elk gezin anders is. Het gaat hierbij weer om de omstandigheden van het geval.

Uit de parlementaire geschiedenis ten aanzien van de invoering van het nieuw BW blijkt echter, dat er in beginsel een nauwere verwantschap bestaat tussen de ouder en het kind, dan tussen het stiefkind en de stiefouder. In de zaak die op 18 november 2009 beoordeeld werd door de rechtbank Utrecht, bepaalde de rechter dat de band tussen de vader en het kind zwaarder weegt dan de band tussen het kind en de stiefvader. Volgens de rechtbank moet dit dan ook in de onderhoudsverplichting tot uitdrukking komen. De rechtbank komt tot de conclusie dat de vader van het kind 75 procent in de kosten van verzorging en opvoeding van het kind moet dragen en de stiefvader en de moeder tezamen 25 procent dienen bij te dragen in de kosten van

⁶¹ Art. 1:400 lid 1 BW.

⁶² Parket bij de Hoge Raad 15 februari 2013, ECLI:NL:PHR:2013:BY1882, r.o. 2.10.

⁶³ Parket Hoge Raad 11 maart 2005, ECLI:NL:PHR:2005:AR7931, Rechtbank Utrecht 18 november 2009, ECLI:NL:RBUTR:2009:BK3850, gerechtshof Amsterdam 17 mei 2011, ECLI:NL:GHAMS:2011, BR4827, gerechtshof 's-Hertogenbosch 11 oktober 2012, ECLI:NL:GHSHE:2012:BY1150, gerechtshof Amsterdam 7 maart 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:721.

verzorging en opvoeding ten behoeve van het minderjarige kind.⁶⁴ Uit de analyse van de uitspraken blijkt dat de lengte van het huwelijk of geregistreerd partnerschap wel degelijk meeweegt bij het bepalen van de nauwe verwantschap tussen het kind en de stiefouder. Wanneer een kind al langere tijd met de stiefouder in gezinsverband leeft, wordt er door de rechter aangenomen dat er een nauwe band bestaat tussen het kind en de stiefouder. Mede door de nauwe verwantschap met zowel de vader als met de stiefvader is er in de zaak, die in februari 2016 werd behandeld door het gerechtshof Amsterdam, bepaald dat zowel de juridisch vader als de stiefvader in gelijke mate dienen bij de te dragen in de kosten van verzorging en opvoeding van het kind.⁶⁵ Ook het gerechtshof 's-Hertogenbosch paste een "fifty-fifty" verdeling toe, in een soortgelijke zaak. De stiefvader speelt een grote rol in het leven van het kind. Zij wonen sinds 2008 in gezinsverband samen en hij brengt veel tijd met het kind door, mede doordat hij voetbalcoach is van het kind.⁶⁶ De Hoge Raad heeft in een andere zaak in februari 2013 beslist dat er tussen de vader en de door hem erkende kinderen een nauwere verwantschap bestond, dan tussen hem als stiefvader van de stiefkinderen. De Hoge Raad heeft geoordeeld dat die nauwere verwantschap een grotere claim rechtvaardigt op de beschikbare draagkracht van de vader, ten behoeve van zijn eigen erkende kinderen.⁶⁷

4.4 Tussenconclusie

De onderhoudsverplichting van de stiefouder is niet subsidiair aan die van de juridisch ouder van het kind. Wanneer de onderhoudsplicht van de ouder en de stiefouder dus samenvalt, dan zijn beiden in beginsel in gelijke rang verplicht tot het verstrekken van levensonderhoud. Wanneer meerdere personen gehouden zijn om in de kosten van levensonderhoud te voorzien, dient er een verdeling te worden gemaakt waarbij rekening wordt gehouden met de draagkracht van iedere onderhoudsplichtige en daarnaast de verhouding waarin ieder tot de onderhoudsgerechtigde staat. Eerst dient de rechter te beoordelen wie de onderhoudsplichtigen zijn jegens het kind. Vervolgens moet de behoefte van het kind worden berekend op basis van het netto gezinsinkomen en behoeftetabel. Ten slotte stelt de rechter de draagkracht van de (stief)ouder vast en wordt er gekeken naar de nauwe verwantschap tussen het kind en de ouder en tussen het stiefkind en de stiefouder.

In beginsel wordt er aangenomen dat er tussen de juridisch ouder en het kind een nauwere verwantschap bestaat dan tussen de stiefouder en het kind. Echter wanneer het huwelijk of geregistreerd partnerschap tussen de stiefouder en de juridisch ouder al enkele jaren duurt en het kind daardoor dus ook al enkele jaren met de stiefouder in gezinsverband leeft, neemt de

⁶⁴ Rechtbank Utrecht 18 november 2009, ECLI:NL:RBUTR:2009:BK3850.

⁶⁵ Gerechtshof Amsterdam, 23 februari 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:615.

⁶⁶ Gerechtshof 's-Hertogenbosch 11 november 2012, ECLI:NL:GHSE:2012:BY1150.

⁶⁷ Parket bij de Hoge Raad 15 februari 2013, ECLI:NL:PHR:2013:BY1882,r.o. 2.10.

rechter aan dat er tussen het kind en de stiefouder ook een nauwe band kan ontstaan. Dit weegt mee in de verdeling van de onderhoudsplicht.

Het is opmerkelijk dat uit de geanalyseerde uitspraken blijkt dat wanneer de juridisch ouders van het kind voldoende draagkracht hebben om volledig in de behoefte van het kind te kunnen voorzien, de draagkracht van de stiefouder buiten beschouwing wordt gelaten. De wetgever heeft de wet zo opgesteld dat de onderhoudsplicht van de stiefouder niet subsidiair is aan de onderhoudsplicht van de juridisch ouders. Toch lijkt het erop dat de rechter in de praktijk de onderhoudsplicht van de stiefouder subsidiair stelt aan de onderhoudsplicht van de juridisch ouders. De stiefouder heeft op grond van art. 1:395 BW dan wel een onderhoudsplicht jegens het stiefkind, maar als de juridisch ouders zelf voldoende draagkracht hebben om in het levensonderhoud van het kind of de kinderen te voorzien, hoeft de stiefouder niet bij te dragen in de kosten van verzorging en opvoeding van het kind.

Uit het jurisprudentieonderzoek blijkt niet één duidelijke rangorde in de draagkrachtverdeling tussen de stiefkinderen en de eigen kinderen. Hoofdregel bij het verdelen van de draagkracht is dat dit naar rato van de behoefte van het kind wordt verdeeld. Daarbij speelt de nauwe verwantschap tussen ouder en kind en tussen stiefouder en stiefkind een rol.

In beginsel wordt er een nauwere verwantschap aangenomen tussen de ouder en het kind dan tussen de stiefouder en het stiefkind, waardoor de juridisch ouder in verhouding dan ook meer dient bij te dragen in de kosten van verzorging en opvoeding dan de stiefouder. Ook wanneer de stiefouder weinig draagkrachtruimte heeft, hebben eigen kinderen voorrang op de stiefkinderen. Indien de stiefvader en de vader een vergelijkbare draagkracht hebben, blijkt uit de analyse dat de stiefvader minder dient te betalen doordat er sprake is van een minder nauwe verwantschap tussen hem en het stiefkind dan tussen de vader en het kind.

In vijf van de negentien geanalyseerde uitspraken wordt de onderhoudsplicht van de moeder en de stiefvader samengenomen. De juridisch vader dient een bepaald bedrag te betalen aan onderhoudsbijdrage en daarnaast dienen de moeder en de stiefvader samen een resterend bedrag te betalen. De rechter maakt daarbij geen onderlinge verdeling, die verdeling moeten de moeder en de stiefvader zelf maken.

Hoofdstuk 5 Conclusie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk zal ik de centrale vraag van dit onderzoek beantwoorden. De centrale vraag luidt: *Welk advies kan aan de Familiekamer gegeven worden wat betreft de onderhoudsplicht van de stiefouder blijkens wetsanalyse, literatuur- en jurisprudentieonderzoek?*

5.1 Conclusie

Op grond van art.1:395 BW is een juridisch stiefouder verplicht levensonderhoud te verstrekken aan het tot het gezin behorende minderjarige kind van zijn echtgenoot of geregistreerde partner. Voor de samenwonende partner is de onderhoudsplicht jegens het stiefkind niet in de wet opgenomen. De wettelijke onderhoudsplicht van de stiefouder is in Nederland niet subsidiair aan die van de juridisch ouders, maar staat gelijk aan de onderhoudsplicht van de juridisch ouders. Het is aan de rechter om een verdeling te maken op basis van alle feiten en omstandigheden, dit verschilt dus per situatie.

De hoofdregel is, dat wanneer iemand in het huwelijk treedt of een geregistreerd partnerschap aangaat met de ouder van het kind, hij of zij jegens dit stiefkind onderhoudsplichtig is gedurende het huwelijk of geregistreerd partnerschap. Voor wat betreft een 'niet tot het gezin behorend kind', geldt een uitzondering op de hoofdregel. Wanneer het kind niet behoort tot het gezin van de stiefouder, dan is de stiefouder ook niet onderhoudsplichtig jegens het stiefkind. Precies het tegenovergestelde geldt voor de samenlevende stiefouder. Wanneer iemand dus geen huwelijk of geregistreerd partnerschap is aangegaan met de ouder van het kind, is diegene in de hoofdregel ook niet onderhoudsplichtig jegens het stiefkind. In een uitzonderlijk geval is de ongehuwde stiefouder toch onderhoudsplichtig jegens het tot zijn gezin behorende stiefkind. Maar het uitgangspunt blijft voor de onderhoudsplicht van de stiefouder toch het huwelijk en geregistreerd partnerschap.

Om te kunnen beoordelen of het kind tot het gezin behoort in de zin van art. 1:395 BW zijn onder andere de nauwe verwantschap, de vraag of het kind op het zelfde adres woonachtig is als de stiefouder, de rol van de stiefouder in het leven van het stiefkind, de lengte van het huwelijk of geregistreerd partnerschap en het begrip *family life* in de zin van art. 8 EVRM van belang. Men kan op basis van één van deze factoren niet beoordelen of een kind 'behoort tot het gezin', dit hangt namelijk af van alle feiten en omstandigheden van het geval. Om te kunnen beoordelen of het kind onderdeel is van het gezin van de informele stiefouder toetst de rechter aan art. 8 EVRM. Daarbij neemt de rechter vooral de lengte van de samenleving en de financiële afspraken tussen de ouder en de nieuwe partner in acht.

Indien een kind regelmatig bij de stiefouder verblijft en er sprake is van intensief contact tussen de stiefouder en het stiefkind, spreken we van een nauwe verwantschap tussen de stiefouder en het stiefkind. Wanneer het kind geen contact heeft met de stiefouder omdat zij bijvoorbeeld niet met elkaar samenwonen, is er geen nauwe verwantschap. In sommige gevallen is er incidenteel contact tussen de stiefouder en het stiefkind maar is er geen sprake van nauwe verwantschap. Dit omdat het kind een nauwere band heeft met de juridisch ouder. Om te kunnen beoordelen of het kind tot het gezin behoort wordt er gekeken naar de intensiteit en regelmaat van het contact. Tevens wordt er gekeken naar de band die het kind met de juridisch ouder heeft. Dit is door de rechter niet verder gedefinieerd, omdat het afhankelijk is van de omstandigheden van het geval.

Het begrip "tot het gezin behoren" dient ruim te worden uitgelegd. Een kind dat in een andere stad studeert, op kostschool zit of uit huis is geplaatst kan nog altijd onderdeel blijven uitmaken van het gezin. Het is echter van belang of er sprake is van een tijdelijk karakter van het niet meer samenwonen. Wanneer het kind duurzaam niet meer samenwoont met de stiefouder kan er door de rechter worden aangenomen dat het kind niet meer behoort tot het gezin.

Indien er meerdere onderhoudsplichtigen zijn dan dient er een verdeling te worden gemaakt waarbij rekening wordt gehouden met de draagkracht van iedere onderhoudsplichtige en daarnaast de verhouding waarin eenieder tot de onderhoudsgerechtigde staat. Eerst beoordeelt de rechter wie de onderhoudsplichtig zijn jegens het kind. Daarna moet de behoefte van het kind worden berekend op basis van het netto gezinsinkomen en de behoeftetabel. Vervolgens stelt de rechter de draagkracht van de (stief)ouder vast en wordt er gekeken naar de nauwe verwantschap tussen het kind en de ouder en tussen het stiefkind en de stiefouder. De beschikbare draagkracht van de ouder wordt verdeeld naar rato van de behoefte van de kinderen.

In beginsel wordt er door de rechter aangenomen dat er tussen de juridisch ouder en het kind een nauwere verwantschap bestaat dan tussen de stiefouder en het kind. Echter wanneer het huwelijk of geregistreerd partnerschap tussen de stiefouder en de juridisch ouder al enkele jaren duurt en het kind daardoor dus ook al enkele jaren met de stiefouder in gezinsverband leeft, neemt de rechter aan dat er tussen het kind en de stiefouder ook een nauwe band is ontstaan, hetgeen meeweegt in de verdeling van de onderhoudsplicht onder de onderhoudsplichtigen. Indien er sprake is van een gelijksoortige band tussen de stiefouder en het kind en tussen het kind en de juridisch ouder, dan wijst de rechter een gelijke verdeling in onderhoudsplicht toe aan de stiefouder en de juridisch ouder.

Uit de geanalyseerde uitspraken blijkt dat wanneer de juridisch ouders van het kind voldoende draagkracht hebben om volledig in de behoefte van het kind te kunnen voorzien, de draagkracht van de stiefouder buiten beschouwing wordt gelaten. Dit is opmerkelijk omdat de wetgever in de wet heeft vastgelegd dat de onderhoudsplicht van de stiefouder niet subsidiair is aan de onderhoudsplicht van de juridisch ouders.

Wat betreft de verdeling van de draagkracht onder de onderhoudsgerechtigden blijkt uit het jurisprudentieonderzoek dat er niet één duidelijke rangorde is voor de draagkrachtverdeling tussen de stiefkinderen en de eigen kinderen. Als hoofdregel geldt dat de beschikbare draagkracht naar rato van de behoefte van het kind wordt verdeeld. Daarbij speelt de nauwe verwantschap tussen ouder en kind en tussen stiefouder en stiefkind een rol. In beginsel wordt er een nauwere verwantschap aangenomen tussen het kind en de ouder dan tussen stiefkind en stiefouder, waardoor de juridisch ouder in verhouding dan ook meer dient bij te dragen in de kosten van verzorging en opvoeding dan de stiefouder. Wanneer de stiefouder weinig draagkrachtruimte heeft, hebben eigen kinderen voorrang op de stiefkinderen. Indien de stiefvader en de vader een vergelijkbare draagkracht hebben, blijkt uit het jurisprudentieonderzoek dat de stiefouder minder dient te betalen doordat er sprake is van een minder nauwe verwantschap tussen hem en het stiefkind dan tussen de ouder en het kind.

5.2 Aanbevelingen

Wat betekent dit concreet voor *de* Familiekamer? Wat *de* Familiekamer als advies aan de cliënt kan meegegeven is dat het uitgangspunt voor de onderhoudsplicht van de stiefouder is gelegen in het aangaan van het huwelijk of geregistreerd partnerschap. Vanaf dat moment is de stiefouder onderhoudsplichtig jegens de tot het gezin behorende stiefkinderen. Het kind behoort standaard tot het gezin van de stiefouder, op een uitzondering na. Die uitzondering is gelegen in het feit dat er geen nauwe verwantschap is tussen het stiefkind en de stiefouder, doordat de relatie tussen de ouder en de stiefouder pas kort geleden is ontstaan en de stiefvader geen noemenswaardige rol speelt in het leven van het kind. Daarnaast is het wel of niet samenwonen van het kind en de stiefouder van belang. Wanneer het kind niet duurzaam verblijft bij de ouder en de stiefouder, behoort het kind niet tot het gezin van de ouder en de stiefouder waardoor de stiefouder niet onderhoudsplichtig is.

Voor de informele stiefouder ligt dit anders, er is geen wettelijke verplichting waaruit blijkt dat de samenwonende stiefouder onderhoudsplichtig is jegens het stiefkind. Op deze regel is tot op heden door twee gerechtelijke instanties een uitzondering gemaakt. De rechtbank Noord-Nederland en het gerechtshof Den Haag waren in deze twee zaken van mening dat, door de maatschappelijk ontwikkelingen op het gebied van samenwonen, relaties en gezinnen, het

onderscheid tussen de informele en formele stiefouder mogelijk leidt tot ongelijkheid tussen beiden en daardoor in strijd is met art. 8 EVRM. Zij stellen dat gelijke gevallen op gelijke wijze dienen te worden behandeld. Zolang de wettelijke bepaling niet is veranderd blijft het uitgangspunt voor de onderhoudsplicht van de stiefouder het huwelijk en het geregistreerd partnerschap. Voor wat betreft de nauwe verwantschap is de lengte van het huwelijk of geregistreerd partnerschap in combinatie met het wel of niet samenwonen met elkaar van belang. Hoe langer het kind en de stiefouder in gezinsverband met elkaar leven des te sneller neemt de rechter een nauwe verwantschap tussen stiefkind en stiefouder aan.

Wat ik *de* Familiekamer kan meegeven over de verdeling van de onderhoudsplicht onder de onderhoudsplichtigen, is dat op grond van art. 1:397 BW in beginsel de onderhoudsplicht gelijk verdeeld dient te worden onder alle onderhoudsplichtigen jegens het kind. De rechter houdt hierbij wel rekening met ieders draagkracht en de verhouding waarin de onderhoudsplichtigen tot de onderhoudsgerechtigde staat. Het is aan de rechter om per geval alle feiten en omstandigheden in kaart te brengen en deze tegen elkaar af te wegen en hierna een verdeling te maken in de onderhoudsplicht van alle onderhoudsplichtigen. In de procedure tot verdeling van de onderhoudsplicht onder de onderhoudsplichtigen brengt de rechter eerst in kaart wie onderhoudsplichtig is jegens welk kind. Daarna moet de behoefte van elk kind of kinderen worden berekend. Wanneer de behoefte van het kind duidelijk is, moet de draagkracht van alle onderhoudsplichtigen worden berekend. Tot slot wordt er door de rechter gekeken naar de nauwe verwantschap tussen de ouder en het kind en tussen het kind en de stiefouder.

Mijn advies is dan ook om bij iedere cliënt grondig te informeren naar de algehele situatie waarin deze cliënt zich bevindt. Hierdoor kan de advocaat een inschatting maken of de stiefouder onderhoudsplichtig is en in welke mate. Om de situatie goed in kaart te brengen, dient het volgende stappenplan te worden gevolgd:

Stap 1: Beoordeel wie onderhoudsplichtig is ten behoeve van het kind.⁶⁸

Stap 2: Bepaal de behoefte van alle kinderen voor wie de ouder onderhoudsplichtig is.

Stap 3: Bepaal de totale draagkracht van alle onderhoudsplichtigen.

Stap 4: Bereken de beschikbare draagkracht per kind.

Stap 5: Verdeel de draagkracht van de (stief)ouder onder alle kinderen voor wie de (stief)ouder onderhoudsplichtig is.

Stap 6: Verdeel de beschikbare draagkracht onder alle onderhoudsplichtigen.

Stap 7: Zijn er bijzondere omstandigheden waardoor er afgeweken moet worden van de wettelijke regel dat de onderhoudsplicht van de stiefouder en ouder in gelijke rang staan?

⁶⁸ Zie bijlage 6 voor de beslisboom "tot het gezin behorend kind".

Aan de hand van de volgende fictieve casus wordt het stappenplan uiteengezet: vader en moeder hebben twee minderjarige kinderen, kind A en kind B. Vader en moeder zijn in november 2015 van elkaar gescheiden. Moeder is in september 2017 getrouwd met stiefvader. Stiefvader heeft met zijn ex-partner mevrouw X een kind van 15 jaar, dit kind D, woont bij moeder en de afgelopen 5 jaar is er geen contact meer tussen stiefvader en het kind. Het kind van stiefvader behoort dan ook niet tot het gezin van stiefvader en moeder.

Vader heeft sinds januari 2016 een geregistreerd partnerschap met stiefmoeder. De stiefmoeder heeft een kind, kind C, uit haar eerdere relatie met de heer Y. Vader en stiefmoeder hebben in januari samen een kind gekregen, kind E. Kind C verblijft bij vader en stiefmoeder. Kind C staat dan ook ingeschreven op het adres van stiefmoeder en vader. Doordat kind C al meer dan twee jaar in gezinsverband woont met vader, behoort hij tot het gezin van stiefmoeder en vader. Hij verblijft duurzaam in het gezin van vader en stiefmoeder.⁶⁹

Stap 1: Wie zijn er in deze casus onderhoudsplichtig jegens welke kinderen? Daarbij moet worden gekeken of het kind tot het gezin behoort. De beslisboom uit bijlage 6 kan hierbij worden gebruikt. Is er reden om aan te nemen dat het om een uitzondering gaat? Vader is onderhoudsplichtig jegens zijn twee minderjarige kinderen, welke hij met moeder kreeg op grond van art. 1:392 lid 1 BW. Daarnaast is hij door het aangaan van het geregistreerd partnerschap met stiefmoeder onderhoudsplichtig geworden jegens kind C op grond van art. 1:395 BW. Met de geboorte van kind E in januari dit jaar is vader ook onderhoudsplichtig geworden jegens kind E. Voor stiefmoeder geldt dat zij onderhoudsplichtig is jegens haar twee minderjarige kinderen, kinderen C en E. Daarnaast is zij door het geregistreerd partnerschap met vader onderhoudsplichtig jegens de twee minderjarige kinderen A en B van vader, welke onderdeel uitmaken van het gezin van vader en stiefmoeder.

Ten aanzien van het gezin van de moeder en de stiefvader, geldt dat de moeder onderhoudsplichtig is jegens haar twee minderjarige dochters, welke zij met vader kreeg. Moeder is door haar huwelijk met stiefvader niet onderhoudsplichtig jegens kind D, omdat hij geen onderdeel uitmaakt van het gezin van de moeder en de stiefvader, omdat er geen contact meer is tussen de stiefvader en het kind. De moeder heeft kind D nog nooit ontmoet, hij verblijft niet duurzaam in het gezin van de moeder en de stiefvader, daardoor is er geen nauwe verwantschap en behoort het kind niet tot het gezin van moeder en stiefvader. Stiefvader is daarentegen wel onderhoudsplichtig jegens de twee minderjarige dochters van moeder, omdat kind A en kind B wel tot het gezin van de moeder en de stiefvader behoren.

⁶⁹ Zie bijlage 5 voor schematische weergave casus.

Stap 2: Bepaal de behoefte van alle kinderen. De behoefte van de kinderen hangt af van hoe zij gewend waren om te leven ten tijden van het huwelijk van hun ouders. Het uitgangspunt bij het bepalen van de behoefte van de kinderen is dan ook het netto besteedbaar gezinsinkomen tijdens het huwelijk. Voor de behoefte van kind A en kind B wordt uitgegaan van het netto besteedbaar inkomen tijdens het huwelijk van vader en moeder. Voor kind C geldt dat er wordt uitgegaan van het netto gezinsinkomen van vader en stiefmoeder, plus de hoogte van de kinderalimentatie die stiefmoeder ontvangt ten behoeve van kind C van de heer Y, min het bedrag dat vader moet betalen voor de kosten van verzorging en opvoeding voor kind A en B. Voor de behoefte van kind E wordt gekeken naar het huidige gezinsinkomen van vader en stiefmoeder. Na indexerings van de behoefte tabel 2018 bedraagt de behoefte van kinderen A en B een bedrag van 1180,- euro per maand, voor kind E 595,- euro per maand en voor kind C bedraagt de behoefte een bedrag van 520,- euro per maand.

Stap 3: Bepaal de draagkracht van alle onderhoudsplichtigen. Bij de berekening van de draagkracht van de onderhoudsplichtigen is het netto besteedbaar inkomen het uitgangspunt. Het netto besteedbaar inkomen bestaat uit het bruto inkomen plus alle inkomsten uit vermogen, min de daarover verschuldigde premies en belastingen. Het uitgangspunt bij de berekening van de alimentatie is dat de onderhoudsplichtige in ieder geval het bestaansminimum moet behouden. Van de draagkrachtruimte van de (stief)ouder wordt een bepaald percentage, het draagkrachtpercentage, aangewezen als draagkracht. Dit draagkrachtpercentage verschilt wanneer er sprake is van een alleenstaande of een gezinssituatie. Deze draagkracht is het bedrag dat de (stief)ouder in kwestie, kan betalen voor de kosten van verzorging en opvoeding van het kind. Wanneer de stiefouder onderhoudsplichtig is dient de onderhoudsverplichting naar rato van zijn of haar draagkracht te worden bepaald. In de casus hebben vader en moeder zelf voldoende draagkracht om volledig in de behoefte van hun twee minderjarige kinderen te voorzien. De stiefmoeder heeft niet voldoende draagkracht en kan voldoende onderbouwen dat er geen mogelijkheid is om meer draagkracht te creëren. De stiefvader heeft een vergelijkbare draagkrachtruimte als de vader. De stiefvader betaalt 550,- euro aan kinderalimentatie voor kind D, wat in mindering wordt gebracht in zijn draagkrachtruimte. De heer Y, de ex-partner van de stiefmoeder heeft niet voldoende draagkracht om volledig in het levensonderhoud van kind C te kunnen voorzien.

Stap 4: Bereken de beschikbare draagkracht per kind. De vader heeft een beschikbare draagkrachtruimte van 1500,- euro per maand. De moeder heeft een beschikbare draagkracht van 700,- euro per maand. De stiefvader heeft met aftrek van de alimentatie voor zijn kind een

beschikbare draagkrachtruimte van 1000,- euro per maand. De stiefmoeder kan enkel een bedrag van 25,- euro bijdragen in de kosten van levensonderhoud van de baby. De heer Y heeft een draagkrachtruimte van 360,- euro per maand.

Stap 5: Verdeel de draagkracht van de (stief)ouder onder alle kinderen voor wie de (stief)ouder onderhoudsplichtig is. Nu duidelijk is wat de draagkrachtruimte is van iedere onderhoudsplichtige, moet de draagkracht verdeeld worden onder de onderhoudsgerechtigden. Hiervoor dient de volgende formule te worden gebruikt: de behoefte van het kind delen door de totale behoefte van alle kinderen en dat dan vermenigvuldigen met de draagkracht van de (stief)ouder.

Stap 6: Verdeel de beschikbare draagkracht onder alle onderhoudsplichtigen. In beginsel wordt de onderhoudsplicht naar rato van hun draagkracht verdeeld onder de onderhoudsplichtigen. Wat in dit geval zou betekenen dat, de vader, de moeder en de stiefvader voor drie gelijke delen moet bijdragen in de behoefte van kind A en kind B. De draagkracht van de heer Y is onvoldoende om volledig in de behoefte van kind C te kunnen voorzien. De vader dient daarom het resterende bedrag van 160,- euro per maand bij te dragen in het levensonderhoud van kind C. De stiefmoeder heeft onvoldoende draagkracht om bij te kunnen dragen in de kosten van levensonderhoud van haar stiefkinderen A en B. Zij kan daarom ook niet bijdragen in het in het levensonderhoud van kind C. Kind D, de zoon van stiefvader behoort niet tot het gezin van de moeder en de stiefvader waardoor de moeder dan ook niet onderhoudsplichtig is jegens dit kind.

Stap 7: Zijn er bijzondere omstandigheden waardoor er afgeweken moet worden van de wettelijke regel dat de onderhoudsplicht van de stiefouder en ouder in gelijke rang staan? Gezien de feiten en omstandigheden in deze casus is het niet redelijk dat zowel vader, moeder als stiefvader voor gelijke delen moeten voorzien in het levensonderhoud van kind A en B, omdat de vader en moeder zelf voldoende draagkracht hebben om in onderhoud van A en B te kunnen voorzien. Volgens de eerder gedane uitspraken hangt de omvang van de onderhoudsplicht ook af van de draagkracht van de juridisch ouders.⁷⁰ Ook maakt stiefvader nog geen jaar deel uit van het gezin. De stiefvader speelt dus nog geen belangrijke rol in het leven van kinderen A en B. Er is sprake van een veel nauwere verwantschap tussen het kind A en het kind B en de vader dan tussen het kind A en het kind B en stiefvader. De relatie tussen het kind C

⁷⁰ Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 17 januari 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ6041, gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 12 maart 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ5551, Rb. Overijssel 4 augustus 2017, ECLI:NL:RBOVE:2017:3184.

en de vader is anders. De vader heeft een nauwe verwantschap met zijn stiefkind. Het kind C en de vader wonen al ruim twee jaar in gezinsverband samen. De vader speelt een grote rol in het leven van kind C nu er nauwelijks contact is tussen de heer Y en het kind C. Dit maakt dat de vader dient bij te dragen in de kosten van verzorging en opvoeding van kind C. Daarnaast speelt het feit dat de heer Y niet voldoende draagkracht heeft in de behoefte van het kind C te kunnen voorzien ook een rol. Het is dus van belang dat bij een beroep op de bijzondere omstandigheden, er door de advocaat duidelijk wordt onderbouwd, met zoveel mogelijk feiten en omstandigheden waarom er in dit specifieke geval geen verdeling van gelijke rang dient te worden gemaakt, maar dat er door de aangevoerde feiten en omstandigheden een andere verdeling onder de onderhoudsplichtigen moet plaatsvinden.

Kortom, uit het jurisprudentieonderzoek en advies komt naar voren dat de onderhoudsplicht van de stiefouder afhankelijk is van de omstandigheden van het geval. De wet en jurisprudentie geven slechts handvatten die daarbij kunnen worden gebruikt.

Literatuurlijst

Beleidsdocumenten:

Kamerstukken II, 1955/1956, 3767, 5.
Kamerstukken II 2014/2015, 34154, 3.
Kamerstukken II 2014/2015, 34154, 5.

Boeken:

De Bruijn-Lückers 2015

Mr. DR. M.L.C.C. De Bruijn-Lückers, *monografieën (echt)scheidingsrecht deel 4A alimentatieverplichting*, Den Haag: Sdu, 2015.

Draaisma 2001

T. Draaisma, *De stiefouder: stiefkind van het recht, een onderzoek naar de juridische plaatsbepaling van de stiefouder*, Amsterdam: VU Uitgeverij 2001.

Phillips 2015

Mr. Dr. C. Phillips, *Familierecht*, Groningen: Noordhoff uitgevers 2015.

Commissie voor herziening van het kindbeschermingsrecht 1971

Commissie voor de herziening van het Kinderbeschermingsrecht, *Jeugdbeschermingsrecht*, Den Haag: Staatsuitgeverij 1971.

Tijdschriften:

De Bruijn-Lückers 2017

M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, 'alimentatieverplichting voor meerderjarige kinderen', *Tijdschrift voor Scheidingsrecht*, EB, 19-9-2017.

De Bruijn- Lückers 2014

M.L.C.C. de Bruijn-Lückers, 'de complexiteit van het samengestelde gezin', EB 2014/62, afl. 7/8.

Claessen 2011

Mr. I.G.S. Claessen, 'De stiefvader: wel plichten niet de rechten?', EB 2011/53.

Labohm 2014

Mr. A.N. Labohm, 'Kan kinderalimentatie op eenvoudige wijze worden vastgesteld?', EB 2014/33, afl. 4.

Van Teeffelen 2012

Mr. P.A.J. TH van Teeffelen, 'De onderhoudsplicht van de stiefouder, gezien in nationaal en internationaal perspectief', FJR 2012/46, 03-04-2012.

Van Teeffelen 2014

Mr. P.A.J. TH. Van Teeffelen, 'Het (stief)kind van de rekening', FJR 2014/25, 13-03-2014.

De Boer 2010

Prof. mr. J. de Boer, Asser 1 Personen- en Familierecht, 01-03-2010, 1025-1026.

Wortmann

S.F.M. Wortmann, 1A. 'Uitbreiding of afschaffing onderhoudsplicht stiefouder?' Groene Serie, Personen- en familierecht, Deventer: Kluwer (online).

Wortmann

S.F.M. Wortmann, 2A. 'Berekening behoefte en draagkracht kinderalimentatie', Groene Serie, Personen- en Familierecht, Deventer: Kluwer (online).

Digitale bronnen:**CBS.nl**

"Huwelijksontbindingen: door echtscheidingen en door overlijden", *Centraal Bureau voor de Statistiek* 6 november 2017, statlinecbs.nl (zoek op *huwelijksontbindingen*).

Vanekelenpoort.nl

"Rechten en plichten van een stiefouder", *Van Ekelen Poort*, vanekelenpoort.nl, (online bekeken op 12 maart 2018).

CBS.nl

L. Steenhof, "aantal stiefgezinnen neemt toe", *Centraal Bureau voor de Statistiek* 9 januari 2008, cbs.nl.

Nji.nl

"Stiefgezinnen", *Nederlands Jeugdinstituut* 17 januari 2014, nji.nl (zoek op *stiefgezinnen cijfers*).

Jurisprudentie:**Hoge Raad:**

HR 11 maart 2005, ECLI:NL:PHR:2005:AR7931.

HR 15 februari 2013, ECLI:NL:PHR:2013:BY1882.

Gerechtshof:

Gerechtshof Amsterdam 25 augustus 2009, ECLI:NL:GHAMS:2009:BK0601.

Gerechtshof Amsterdam 17 mei 2011, ECLI:NL:GHAMS:2011:BR4827.

Gerechtshof Amsterdam 4 februari 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:3340.

Gerechtshof Amsterdam 23 februari 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:615.

Gerechtshof Amsterdam 5 juli 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:2660.

Gerechtshof Amsterdam 7 maart 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:721.

Gerechtshof Amsterdam 15 augustus 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:3300.

Gerechtshof Arnhem- Leeuwarden 17 januari 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ0641.

Gerechtshof Arnhem- Leeuwarden 12 maart 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ5551.

Gerechtshof Arnhem Leeuwarden 19 juli 2016, ECLI:NL:GHARL:2016:5819.

Gerechtshof 's-Gravenhage 18 augustus 2010, ECLI:NL:GHSGR:2010:BN5522.

Gerechtshof 's-Gravenhage 31 augustus 2011, ECLI:NL:GHSGR:2011:BT1842.

Gerechtshof 's-Gravenhage 19 maart 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:943.

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 11 oktober 2012, ECLI:NL:GHSHE:2012:BY1150.

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 3 juli 2014, ECLI:NL:GHSHE:2014:2055.

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 29 oktober 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:4357.

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 14 december 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:5519.

Gerechtshof 's-Hertogenbosch 8 maart 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:987.

Rechtbank:

Rb. Haarlem 15 juli 2008, ECLI:NL:RBHAA:2008:BG0865.

Rb. Noord-Holland 18 december 2013, ECLI:NL:RBNHO:2013:12543.

Rb. Noord-Nederland 29 juli 2014, ECLI:NL:RBNNE:2014:3729.

Rb. Overijssel 29 juli 2014, ECLI:NL:ROBOVE:2014:4715.

Rb. Overijssel 17 juli 2015, ECLI:NL:RBOVE:2015:5729.
Rb. Overijssel 13 januari 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:767.
Rb. Overijssel 4 augustus 2017, ECLI:NL:RBOVE:2017: 3184.
Rb. Utrecht 18 november 2009, ECLI:NL:RBUTR:2009:BK3850.
Rb. Zutphen 18 januari 2011, ECLI:NL:RBZUT:2011:BP1113.

Bijlagen

Bijlage 1 Analyseschema deelvraag 2

Deelvraag 2: In welke gevallen is er sprake van een tot het gezin behorend kind in de zin van art. 1:395(a) BW op grond van een jurisprudentieonderzoek?

Tabel 1: tot het gezin behorend kind van formele stiefouder

	Tot het gezin behorend kind	Nauwe verwantschap	Woonachtig op het zelfde adres	Rol van de stiefouder	Lengte van het huwelijk of GP
ECLI:NL:GHAMS:2014:3340	Niet tot het gezin behorend.	Er is geen nauwe verwantschap tussen zoon en nieuwe echtgenoot van moeder omdat er tussen hen geen contact is.	Zoon en nieuwe echtgenoot van moeder wonen al sinds mei 2011 niet meer samen. Ondertussen woont zoon dus al meer dan 2 jaar en 9 maanden niet meer bij moeder en stiefvader	Zoon woont al gedurende een lange tijd bij vader waardoor de stiefouder geen rol speelt in het leven van zoon.	Huwelijk tussen moeder en stiefvader duurt al meer dan 11 jaar.
ECLI:NL:GHARL:2016:5819	Niet tot het gezin behorend.	Er is al 3 jaar geen contact met de stiefouder, dus geen sprake van nauwe verwantschap tussen het kind en de stiefouder.	Stiefkind en stiefvader wonen al 3 jaar niet meer met elkaar.	Omdat er geen contact is met de stiefouder en stiefkind en stiefouder slechts anderhalf jaar hebben samengewoond speelt de stiefvader geen rol in het leven van het stiefkind.	Moeder en stiefvader zijn in 2009 gehuwd en duurt nog steeds voort. Zij zijn al 7 jaar gehuwd.
ECLI:NL:GHSHE:2015:4357	Niet tot het gezin behorend.	Er is alleen een nauwe verwantschap met de moeder en het kind. Het kind heeft sinds 2013 geen contact met vader en heeft stiefmoeder dan ook nooit ontmoet.	Het kind woont niet samen met de stiefmoeder maar verblijft bij moeder. Het kind staat bij moeder ingeschreven in het bevolkingsregister.	De stiefmoeder heeft het stiefkind nog nooit gezien en speelt daardoor dan ook geen rol in het leven van het stiefkind.	Sinds juli 2013 zijn stiefmoeder en vader gehuwd, het huwelijk duurt dus al ruim 2 jaar en 4 maanden.
ECLI:NL:GHSHE:2018:987	Niet tot het gezin behorend.	Er is geen nauwe verwantschap tussen de stiefouder en stiefkinderen.	Stiefouder en stiefkinderen wonen niet bij elkaar. Stiefvader	Contact tussen stiefkinderen en stiefouder blijft beperkt tot incidentele	Moeder is sinds september 2016 gehuwd met

		Stiefvader leidt zijn leven volledig in de gemeente waar hij zijn woonplaats heeft en niet in de gemeente van moeder en stiefkinderen.	heeft zijn eigenwoning waar hij staat ingeschreven in de BRP van de gemeente.	ontmoetingen. Het contact beperkt zich tot het uitwisselen van "goedemorgen" en "goedenavond".	nieuwe partner. Tijdens de procedure waren zij bijna 1,5 jaar getrouwd.
ECLI:NL:RBHAA:2008:BG0865	Niet tot het gezin behorend.	Komt niet aan de orde in deze uitspraak.	Stiefkind en stiefouder wonen op het moment van de gerechtelijke procedure niet meer samen.	Komt niet aan de orde in deze uitspraak.	Het huwelijk tussen moeder en stiefvader heeft maar kort geduurd.
ECLI:NL:RBOVE:2014:4715	Niet tot het gezin behorend.	Er is geen nauwe verwantschap tussen de man en de stiefkinderen. De man heeft een veel nauwere band met zijn eigen kinderen.	Komt niet aan de orde in deze uitspraak.	Komt niet aan de orde in deze uitspraak.	Het huwelijk is tussen de stiefvader en de vrouw duurt pas 5 maanden.
ECLI:NL:RBOVE:2015:5729	Niet tot het gezin behorend.	Het GP is pas kort geleden aangegaan, waardoor er tussen de vader en zijn stiefkinderen nog geen sprake is van een nauwe verwantschap	Komt niet aan de orde in deze uitspraak.	Komt niet aan de orde in deze uitspraak.	De vader is sinds 7 maart 2014 een GP aangegaan met zijn nieuwe partner. Wat neerkomt op een GP van 1 jaar en 4 maanden.
ECLI:NL:RBZUT:2011:BP1113	Niet tot het gezin behorend van de man en stiefmoeder maar wel van moeder en stiefvader.	Tussen stiefmoeder en kinderen is geen nauwe verwantschap. Dit geldt wel voor de stiefvader en de kinderen. Tussen vader en kinderen is er op dit moment geen contact meer.	De kinderen hebben hun hoofdverblijfplaats bij moeder en stiefvader. De kinderen staan ingeschreven op dit adres.	Ruim een jaar wonen de kinderen en stiefvader met elkaar. Er is geen contact meer met de biologisch vader waardoor stiefvader wel degelijk een rol speelt in het leven van de kinderen.	Zowel moeder als vader zijn opnieuw gehuwd. Stiefvader en moeder zijn sinds oktober 2009 gehuwd. Tijdens de procedure zijn zij 1 jaar en 3 maanden gehuwd.

Tabel 2: tot het gezin behorend kind van de informele stiefouder

	Tot het gezin behorend kind	Nauwe verwantschap	Woonachtig op het zelfde adres	Rol van de stiefouder	Family life	Lengte van het huwelijk of GP
ECLI:NL:GHDHA:2014:943	Niet tot het gezin behorend.	De relatie tussen moeder en stiefvader is pas sinds korte tijd, waardoor er nog geen sprake kan zijn van nauwe verwantschap	De kinderen verblijven door co-ouderschap de helft van de tijd bij moeder en stiefvader.	Komt niet aan de orde.	Moeder en stiefvader hebben afgesproken dat ieder verantwoordelijk is voor zijn eigen kinderen. Het gerechtshof stelt om deze reden dat er geen <i>family life</i> tussen stiefkinderen en stiefouder is op dit moment. Indien de samenleving langer voortduurt en meer tekenen van gezinsleven gaat vertonen kan er wel sprake van <i>family life</i> .	Moeder en nieuwe partner van moeder zijn geen huwelijk of GP aangegaan. Zij wonen enkel samen. Wel merkt het gerechtshof op dat zij een huurcontract voor langere tijd zijn aangegaan, waardoor wordt aangenomen dat zij de intentie hebben om de samenleving voor langere tijd te continueren.
ECLI:NL:RBNNE:2014:3729	Wel tot het gezin behorend.	Er is wel contact tussen de kinderen en de juridisch vader maar hoofdzakelijk verblijven zij in het gezin van moeder en stiefvader waardoor er sprake is van een nauwe verwantschap	Sinds 2009 wonen de stiefvader en stiefkinderen samen.	Sinds 2013 betaalt stiefvader een groot deel van de kosten van verzorging en opvoeding van de stiefkinderen.	De rechtbank oordeelde dat er sprake is van <i>family life</i> gezien de feiten en omstandigheden. Stiefvader draagt al een jaar bij in de kosten van verzorging en opvoedingen, daarnaast is er sprake van een nauwe verwantschap en wonen de kinderen hoofdzakelijk bij stiefvader en moeder.	Moeder en stiefvader zijn niet getrouwd of een GP aangegaan maar hebben wel een affectieve relatie sinds 2009.

Bijlage 2 Analyseschema deelvraag 3

Deelvraag 3: Hoe wordt de alimentatieplicht verdeeld over de alimentatieplichtigen op grond van een jurisprudentieonderzoek?

	onderhoudsplichtigen	Behoeft kind	Draagkracht (stief)ouders	Nauwe verwantschap tussen stiefouder en stiefkind	Verdeling alimentatieplicht
ECLI:NL:PHR:2005:AR7931	Het kind heeft twee juridisch ouders welke van augustus 1990 tot februari 2001 gehuwd zijn geweest. Moeder heeft een nieuwe echtgenoot, de stiefvader van het kind.	Behoeft van het kind bedraagt 220,- per maand.	De vader van het kind heeft een draagkracht van 85,- euro per maand beschikbaar om bij te dragen in de kosten van opvoeding en verzorging van het kind. De moeder heeft niet voldoende draagkracht om in kosten van verzorging en opvoeding van het kind te kunnen voorzien. Voor de draagkracht van de stiefvader gaat de Hoge Raad uit van een modaal salaris op fulltime basis, door een gebrek aan gegevens.	Zowel de stiefvader als de juridisch vader hebben een nauwe verwantschap met het kind.	Vader dient 85,- euro per maand bij te dragen in de kosten van verzorging en opvoeding van het kind. De overige 135,- euro aan behoefte van het kind dient door de stiefvader en de moeder te worden betaald.
ECLI:NL:PHR:2013:BY1882	Het betreffen hier twee kinderen die uit de relatie van de vader en moeder zijn geboren, de vader heeft de kinderen erkend. In maart 2011 is de vader in het huwelijk getreden met zijn nieuwe partner, de stiefmoeder van	De behoefte van de stiefkinderen bedraagt 260,- euro per maand. De behoefte van de erkende kinderen bedraagt 224,- euro per maand.	Zowel vader als moeder hebben draagkracht om bij te dragen in de kosten van verzorging en opvoeding van de kinderen. Wat betreft de drie kinderen van de nieuwe	De vader heeft een nauwere verwantschap met zijn erkende kinderen dan tussen hem en de stiefkinderen. De Hoge Raad is van oordeel dat die nauwere	De stiefmoeder van de kinderen heeft niet voldoende draagkracht om bij te kunnen dragen in de kosten van verzorging en opvoeding van de twee stiefkinderen. De vader dient voor de erkende kinderen een bijdrage van 197,30,- euro per kind per maand te betalen en voor de

	de twee kinderen. Deze vrouw heeft 3 kinderen uit een eerder huwelijk.		echtgenoot van vader, heeft de moeder geen draagkracht om bij te dragen. De gegevens van de vader zijn niet bekend. De Hoge Raad zegt hierover het volgende: "indien de andere ouder geacht moet worden in eigen levensonderhoud te voorzien, kan de rechter in dat geval, zonder nader onderzoek naar diens draagkracht, ervan uitgaan dat die andere ouder ten minste voor de helft bijdraagt in de behoefte van die kinderen".	verwantschap een naar verhouding grotere claim van de erkende kinderen op de beschikbare draagkracht rechtvaardigt.	stiefkinderen een bedrag van 172,64,- euro per kind per maand.
ECLI:NL:GHAMS:2009:BK0601	De onderhoudsplichtigen zijn de stiefvader (wie getrouwd is met de moeder van de minderjarige), daarnaast zijn de ouders onderhoudsplichtig.	Behoeft van het minderjarige kind bedraagt 550,- euro per maand.	Moeder heeft volgens het gerechtshof geen draagkracht voor een bijdrage in de kosten van verzorging en opvoeding van de kinderen. Vader heeft wel draagkracht die vergelijkbaar is met de draagkracht van de stiefvader.	Komt niet aan de orde in deze uitspraak.	De vader van het minderjarige kind dient 427,- euro per maand bij te dragen in het levensonderhoud van het kind. De stiefvader heeft samen met moeder in 2005 een kind gekregen. Het gerechtshof heeft dan ook geoordeeld dat stiefvader een draagkrachtpercentage van 70 procent heeft en dat dit verdeeld moet worden over het stiefkind en het minderjarige kind dat hij samen met moeder in 2005 kreeg. Dit komt neer op ongeveer een vergelijkbaar bedrag als wat de vader aan bijdrage betaalt.

ECLI:NL:GHAMS:2011BR4827	De verhoudingen ten opzichte van de onderhoudsgerechtigde zijn als volgt: moeder, stiefvader en vader.	Voor de behoefte van het kind dat uit huis is geplaatst moet volgens het gerechtshof blijkens de geldende jurisprudentie worden uitgegaan van de kosten die de verzorgende ouder daadwerkelijk maakt. In dit geval is dat 655,- euro per maand.	Vader heeft voldoende draagkracht voor het betalen van een bijdrage in de kosten van verzorging en opvoeding van het kind. De draagkracht van moeder en stiefvader zijn onbekend.	Komt niet aan de orde in deze zaak.	Naast de juridisch ouders is ook de stiefouder onderhoudsplichtig jegens het stiefkind, ook al is zij uit huisgeplaatst, het kind heeft namelijk haar hoofdverblijfplaats bij de vrouw en behoort dan ook tot het gezin van de moeder en de stiefvader. De vader van het kind dient een bedrag van 287,68,- euro per maand te betalen en de stiefvader en moeder tezamen een bedrag van 367,32,- in de kosten van levensonderhoud van het kind.
ECLI:NL:GHAMS:2016:615	Het kind behoort tot het gezin van de stiefvader en de moeder, stiefvader en stiefkind wonen al enkele jaren bij elkaar. Daarnaast is er sprake van twee juridisch ouders die onderhoudsplichtig zijn jegens het kind.	Behoeft van het kind is 750,- euro per maand.	De vader heeft voldoende draagkracht om een bijdrage te kunnen leveren in de verzorging en opvoeding van het kind. Op dit moment acht het gerechtshof dat de moeder voldoende heeft onderbouwd dat zij nauwelijks inkomsten heeft uit haar eenmanszaak en een WW-uitkering ontvangt. Het gerechtshof vindt dat de moeder zich voldoende inzet om haar verdien capaciteit te benutten door te proberen om door middel van haar eenmanszaak	Het kind heeft zowel een nauwe verwantschap met de vader als met de stiefvader volgens het gerechtshof. Dit omdat vader de biologisch vader is van het kind en met stiefvader omdat het kind en stiefvader al sinds enige jaren in gezinsverband met elkaar leven.	Het gerechtshof is van oordeel dat de kosten voor verzorging en opvoeding van het minderjarige kind, na aftrek van het aandeel van de vrouw van 25,- euro per maand, gelijkelijk moet worden verdeeld over de man en de stiefvader. Zowel de stiefvader als de juridisch vader dienen 345,- euro per maand bij te dragen in de kosten van verzorging en opvoeding van het minderjarige (stief)kind.

			toch inkomen te vergaren. De moeder heeft dan ook een minimale draagkracht. Ook de stiefvader heeft voldoende draagkracht om volledig in de kosten van verzorging en opvoeding van het kind te kunnen voorzien.		
ECLI:NL:GHAMS:2016:2660	De vrouw is op 30 april 2015 gehuwd met de stiefvader van het kind, waardoor hij onderhoudsplichtig is jegens het kind. Daarnaast heeft het kind een juridisch vader en moeder.	De behoefte van het kind bedraagt 672,- euro per maand.	De draagkracht van de man bedraagt 1.468,- euro per maand. De vrouw heeft een draagkracht van 25,- euro per maand. De stiefvader heeft een draagkracht van 337,- euro per maand.	Komt niet aan bod in deze uitspraak.	De stiefouder heeft weinig draagkracht. Naast het stiefkind heeft hij nog twee andere kinderen. Rechtbank is dan ook van oordeel dat de stiefouder niet gehouden is om een deel van zijn draagkracht aan te wenden voor de kosten van verzorging en opvoeding van het stiefkind. De vader van het kind dient 541,- euro per maand bij te dragen in de kosten van verzorging en opvoeding van het minderjarige kind.
ECLI:NL:GHAMS:2017:721	Sinds 2015 is moeder gehuwd met stiefvader waardoor hij onderhoudsplichtig is geworden jegens het stiefkind. Daarnaast zijn de biologische ouders van het kind onderhoudsplichtig.	De behoefte van het kind bedraagt 925,- euro per maand.	Voor het bepalen van de draagkracht van de ouders neemt het gerechtshof het netto besteedbaar inkomen als uitgangspunt. Zowel de vrouw als de man hebben voldoende draagkracht om een bijdrage te kunnen leveren in de	Er is sprake van een regelmatig (goed) contact tussen de minderjarige en de vader. Er is pas sinds 2015 contact tussen de minderjarige en de stiefvader.	Zowel de draagkracht van de vader als die van de stiefvader is voldoende om in de behoefte van de minderjarige te kunnen voorzien. Wanneer de onderhoudsbijdragen van de drie onderhoudsplichtigen naar rato van hun draagkracht worden vastgesteld, dan zou dat betekenen dat het overgrote deel van de behoefte van de kosten van verzorging en opvoeding voor rekening van de stiefvader zou komen.

			kosten van verzorging en opvoeding van het minderjarige kind. Volgens het hof bedroeg de draagkracht van de stiefvader in 2016 3623,- euro per maand. Daarvan moet de bijdrage van verzorging en opvoeding van zijn twee dochters worden afgetrokken, waardoor er een beschikbare draagkracht voor het stiefkind overblijft van 2.799,- euro per maand.		Het gerechtshof acht dat niet redelijk gezien de stiefvader pas relatief kort in het leven van het kind is en het kind een nauwere band heeft met zijn vader. De vader dient dan ook 1/3 van de behoefte van het kind te betalen en de moeder en stiefvader dienen de overige 2/3 van de behoefte te dragen.
ECLI:NL:GHAMS:2017:3300	Het kind heeft twee juridisch ouders en daarnaast sinds juli 2015 een stiefvader die in feitelijke verhouding staat tot het kind.	Het gerechtshof stelt de behoefte van het minderjarige kind vast op 705,- euro per maand.	De vader is van mening dat hij geen draagkracht heeft nu hij sinds april 2014 werkloos is geworden en sindsdien inkomen uit zijn onderneming probeert te vergaren maar dit volgens hem tot nog toe niet winstgevend is gebleken. Het gerechtshof oordeelde echter dat vaststaat dat de vader zijn baan in april	Er is regelmatig contact tussen het kind en de vader. Pas sinds 10 juli 2015 is er sprake van een stiefvader in het leven van het kind. Er is daardoor tussen de stiefvader en het kind een minder nauwe verwantschap dan tussen het kind en de biologisch vader.	Zowel de vader als de stiefvader hebben voldoende draagkracht om in onderhoud van het minderjarige kind te voorzien. Zouden de onderhoudsbijdragen van de drie onderhoudsplichtigen naar rato van hun draagkracht worden vastgesteld, dan zou dat betekenen dat een aanzienlijk deel van de behoefte van het kind voor rekening van de stiefvader komt. Het gerechtshof acht deze verdeling niet redelijk nu zij als omstandigheden in aanmerking neemt dat er sprake is van regelmatig contact tussen de vader en het kind en de stiefvader pas 2 jaar in het leven

			2014 is verloren maar dat hij onvoldoende heeft onderbouwd dat hij niet voldoende draagkracht heeft om aan de verplichting tot betaling van kinderalimentatie te voldoen. Het gerechtshof zal daarom de draagkracht van de man wel meerekenen en dan uitgaan van het bruto jaarinkomen in 2013. Het gerechtshof komt tot een netto besteedbaar inkomen tot een draagkracht van 928,- euro per maand. Het gerechtshof bepaalt dat de moeder een draagkracht heeft van 140,- euro per maand. Het netto besteedbaar inkomen van de stiefvader leidt tot een draagkracht van 874,- euro per maand.		van het kind is. Het gerechtshof stelt de onderhoudsverplichting van de stiefouder dan ook op 1/3 van de behoefte van het kind en de overige 2/3 van de behoefte moet naar rato van de draagkracht onder de vader en moeder van het kind worden verdeeld.
ECLI:NL:GHARL:2013:BZ0641	De twee kinderen staan in feitelijke verhouding tot hun ouders en daarnaast is de stiefvader die	De behoefte van de twee kinderen bedraagt 597,50,-euro per kind per	Gelet op de inkomenspositie en lasten van de beide ouders, hebben de	Het staat vast dat er tussen de kinderen en de vader een veel nauwere verwantschap	Volgens het gerechtshof hangt de omvang van de onderhoudsverplichting van de stiefouder ook af van diens

	sinds 18 augustus 2011 een geregistreerd partnerschap is aangegaan met moeder onderhoudsplichtig jegens de stiefkinderen.	maand.	ouders gezamenlijk voldoende draagkracht om volledig in de behoefte van de kinderen te voorzien. In deze zaak heeft het gerechtshof de draagkracht van de stiefvader niet berekend omdat deze volgens het gerechtshof buitenbeschouwing moet worden gelaten.	bestaat dan tussen de stiefvader en de kinderen. De stiefvader is relatief gezien nog maar kort in het leven van de kinderen. De stiefvader is pas sinds 18 augustus 2011 onderhoudsplichtig geworden wegens het aangaan van een geregistreerd partnerschap met de moeder van de kinderen.	draagkracht in vergelijking tot de draagkracht van de juridisch ouder. In dit geval hebben de ouders zelf voldoende draagkracht om in de volledige behoefte van de kinderen te voorzien. Gelet op bovenstaande als de mate van verwantschap tussen de kinderen en de stiefvader, ziet het gerechtshof aanleiding om in dit geval geen rekening te houden met de draagkracht van de stiefvader.
ECLI:NL:GHARL:2013:BZ5551	De moeder van de kinderen is op 16 september 2011 in het huwelijk getreden met de stiefvader van de kinderen. Daarnaast zijn de moeder en vader van de kinderen onderhoudsplichtig.	De behoefte van de kinderen is 345,- euro per maand per kind.	De moeder heeft onvoldoende draagkracht om een bijdrage te leveren in de kosten van verzorging en opvoeding van de twee minderjarige kinderen. Vader heeft daarentegen voldoende draagkracht om in de kosten van levensonderhoud van de kinderen te voorzien. Er is in deze zaak geen berekening van de draagkracht van de stiefvader gemaakt omdat deze volgens het gerechtshof buitenbeschouwing	De vader heeft een nauwe band met de kinderen, het huwelijk tussen de moeder en stiefvader heeft deze nauwe band niet veranderd. Van een nauwe verwantschap tussen de man als ouder van de kinderen kan dan ook worden uitgegaan. Er is sprake van een minder nauwe verwantschap tussen de kinderen en de stiefvader.	De vader van de kinderen heeft voldoende draagkracht om in de volledige behoefte van de kinderen te kunnen voorzien. Gelet daarop en de mate van verwantschap tussen de kinderen en de stiefvader ziet het gerechtshof aanleiding om geen rekening te houden met de draagkracht van de stiefvader, maar zal het gerechtshof alleen rekening houden met de draagkracht van de vader van de kinderen.

			wing kan worden gelaten.		
ECLI:NL:GHSGR:2010:B N5522	De onderhoudsplichtigen zijn de stiefvader (sinds het huwelijk met de moeder van het kind), en de ouders. .	Door het gerechtshof is er in deze zaak geen berekening van de behoefte gemaakt. Wel staat vast dat de minderjarige behoefte heeft aan alimentatie.	Over de draagkracht van moeder is geen discussie, wel over die van vader. Vader is sinds 1 juni 2009 werkloos en ontvangt een WW-uitkering. Daarnaast heeft vader een dansschool, die hij uit hobby drijft. Het gerechtshof is van mening dat vader uit de dansschool geen inkomsten verkrijgt waardoor dit dan ook niet mee wordt genomen in de draagkracht berekening. Het gerechtshof is van oordeel dat vader vanaf 1 januari 2010 185,- euro per maand kan bijdrage in het onderhoud van het kind. Het gerechtshof heeft in deze zaak de draagkracht van de stiefvader niet kunnen vaststellen door een gebrek aan gegevens.	Het minderjarige kind woont bij moeder en stiefvader in het buitenland, waardoor er geen sprake is van een nauwe verwantschap tussen vader en kind.	De vader van het kind dient een bedrag van 185,- euro per maand te betalen voor de kosten van verzorging en opvoeding van het minderjarige kind. Daarnaast dient de stiefvader ditzelfde bedrag aan kosten voor verzorging en opvoeding ten behoeve van zijn stiefkind te betalen. Op basis van de door de moeder verstrekte gegevens over de financiën van de stiefvader, kan het gerechtshof niet vaststellen wat de draagkracht van de stiefvader is. Om pragmatische redenen gaat het gerechtshof ervan uit dat de vader en de stiefvader in gelijke maten dienen bij de te dragen in de kosten van verzorging en opvoeding van het minderjarige kind.
ECLI:NL:GHSGR:	Vader is in juli 2007 opnieuw	De behoefte van de	De moeder heeft niet	Komt niet aan bod in deze	Het gerechtshof ziet aanleiding om de

2011:BT 1842	gehuwd met de stiefmoeder van het jongmeerderjarige kind. Het jongmeerderjarige kind woont bij moeder. De nieuwe echtgenoot van vader heeft twee kinderen uit een eerdere relatie en samen hebben zij nog een kind gekregen.	jongmeerderjarige bedraagt ongeveer 740,- euro per maand. De behoefte van de stiefkinderen bedraagt 2773,82,- euro per maand per kind. Behoefte van het minderjarige kind bedraagt 280,- euro per maand.	voldoende draagkracht om in de behoefte van het kind te kunnen voldoen. Het hof oordeelt dat de vader een draagkrachtpercentage van 70 procent heeft, welke verdeeld moet worden onder de vier kinderen (het jongmeerderjarige kind, de twee stiefkinderen en het minderjarige kind die hij met zijn nieuwe echtgenote heeft gekregen).	uitspraak.	verdeling van alle kinderen afzonderlijk te beoordelen, nu er sprake is van verschillende onderhoudsplichtigen. Ten aanzien van de twee kinderen van de nieuwe echtgenoot van vader dienen vader en stiefvader voor gelijke delen bij te dragen, wat neer komt op 91,27,- euro per kind per maand. De vader dient 163,- euro per maand bij te dragen in het levensonderhoud van de jongmeerderjarige. De stiefmoeder hoeft niet bij te dragen in de kosten van verzorging en opvoeding van de jongmeerderjarige. De vader dient 140,- euro bij de dragen in de kosten van verzorging en opvoeding ten aanzien van het minderjarige kind.
ECLI:NL:GHSHE:2012:BY1150	De moeder van het kind is met de stiefvader een huwelijk aangegaan, dit maakt hem sinds ingangsdatum van het huwelijk onderhoudsplichtig jegens het stiefkind. Daarnaast is er sprake van een juridisch moeder en vader.	De behoefte van het kind is door het gerechtshof van gesteld op 635,24,- euro per maand.	Beide ouders hebben voldoende draagkracht om in de kosten voor verzorging en opvoeding van het kind te kunnen voorzien. De stiefvader heeft een beschikbare draagkracht van 913,- euro per maand.	Er is sprake van een nauwere verwantschap tussen de vader en het kind dan tussen de stiefouder en het kind. Echter speelt de stiefvader een grote rol in het leven van het kind. De vader van het kind heeft een ruime zorg- en contactregeling met het kind. Maar de stiefvader leeft sinds 2008 samen met het kind in gezinsverband. Daarnaast is	Het gerechtshof is van oordeel dat een verdeling van de kosten voor verzorging en opvoeding van het minderjarige kind, 50 procent voor de vader en 50 procent voor de moeder en de stiefouder samen, recht doet aan de onderlinge verhoudingen.

				de stiefvader voetbalcoach van het stiefkind en brengt hij veel tijd door met het stiefkind.	
ECLI:NL:GHSHE:2014:2055	De minderjarige heeft twee juridisch ouders en daarnaast heeft zij sinds het huwelijk in oktober 2009 een stiefvader, welke onderhoudsplichtig is jegens haar.	De behoefte van de minderjarige dochter is 230,- euro per maand.	De vader heeft een draagkracht ruimte van 863,- euro per maand. Het gerechtshof is van oordeel dat de vrouw niet de draagkracht heeft om bij te dragen in de kosten van verzorging en opvoeding van het minderjarige kind. Stiefvader heeft een draagkrachtruimte van 1.516,- euro per maand. Deze draagkracht dient verdeeld te worden over 3 kinderen. Er resteert dan een draagkracht van 354,- euro per maand voor het stiefkind.	Komt niet aan bod in deze uitspraak.	Het gerechtshof is van oordeel dat zowel de vader als de stiefvader voldoende draagkracht hebben om in de volledige behoefte van het (stief)kind te voorzien. Het gerechtshof verdeelt de behoefte van het kind over de vader en stiefvader naar rato van ieders draagkracht. De stiefvader wordt geacht om maandelijks 112 euro bij te dragen. De vader wordt geacht om 118 euro per maand bij te dragen.
ECLI:NL:GHSHE:2017:5519	Op 13 mei 2015 is vader opnieuw in het huwelijk getreden. Zijn nieuwe echtgenote heeft een jongmeerderjarig kind uit haar eerdere relatie. Ten aanzien van het minderjarige kind, zijn de juridisch vader en moeder	De behoefte van het minderjarige kind is 393,- euro per maand.	Het gerechtshof houdt rekening met een minimale draagkracht van 25,- euro per maand aan de kant van moeder. Het hof berekent ten aanzien van de (stief)vader de	Volgens het gerechtshof is er een nauwe verwantschap tussen de vader en het kind. Een nauwe verwantschap tussen stiefvader en het kind is volgens het hof niet	Het gerechtshof heeft bepaald dat de (stief)vader ten behoeve van het jongmeerderjarig stiefkind 136,- euro per maand dient bij te dragen en voor zijn minderjarige kind dient hij 145,- euro per maand aan kosten voor verzorging en opvoeding te betalen.

	onderhoudsplichtig.		draagkracht per kind, op basis van de formule: $((\text{behoefte van het kind} / \text{totale behoefte van de beide kinderen}) \times \text{draagkracht (stief)vader})$. Wat neerkomt op 136 euro,- per maand voor de jongmeerderjarige en 145,- per maand voor het minderjarige kind. De vader van het jongmeerderjarige kind, heeft volgens het hof niet voldoende draagkracht om in de behoefte van het kind te kunnen voorzien nu hij in staat van faillissement verkeerd. Ook de moeder van het jongmeerderjarige kind, dus de nieuwe echtgenote van vader heeft niet voldoende draagkracht.	gebleken.	
ECLI:NL:RBNHO:2013:12543	De moeder is op 30 november 2012 gehuwd, hierdoor is haar nieuwe echtgenoot als stiefvader onderhoudsplichtig geworden jegens de stiefkinderen. Daarnaast hebben	De behoeften van de minderjarigen kinderen bedraagt 509,21,- euro per maand.	De moeder heeft niet voldoende draagkracht om bij te kunnen dragen in de kosten van verzorging en opvoeding. De	Komt niet aan de bod in deze uitspraak.	Vader dient 152,44,- euro per kind per maand bij te dragen. De stiefvader wordt geacht om in het restant van de behoefte van de kinderen te voorzien, wat neerkomt op 124,- euro per maand.

	de drie kinderen een juridisch moeder en vader.		vader van de drie kinderen heeft een draagkracht van 1.076,- euro per maand, waarvan 70 procent beschikbaar is voor de kinderen. Stiefvader heeft een draagkrachtruimte van 124,- euro per maand.		
ECLI:NL:RBUTR:2009:BK3850	De feitelijke verhoudingen van de onderhoudsgerechtigde zijn als volgt: vader, moeder en stiefvader, de echtgenoot van moeder.	Behoeftedraagt 472,53,- euro per maand.	De moeder heeft een beschikbare draagkrachtruimte van 491,- euro per maand. De vader heeft een beschikbare draagkrachtruimte van 2.137,- per maand. De stiefvader heeft een beschikbare draagkrachtruimte van 552,- euro per maand.	Naar het oordeel van de rechter weegt de band met de vader en het kind zwaarder mee dan de band die het kind heeft met de stiefvader.	De kosten voor verzorging en opvoeding van het kind komen voor een derde te laste van de vrouw en de stiefvader en voor twee derde ten laste van de vader. Dus een verdeling van 75 procent van de kosten voor de vader en 25 procent van de kosten voor moeder en de stiefvader.
ECLI:NL:RBOVE:2016:767	Sinds 2012 hebben de kinderen een stiefvader, de echtgenoot van de moeder. Daarnaast is er een juridisch moeder en vader.	Behoeftedraagt 521,- euro per maand per kind.	De beschikbare draagkrachtruimte van de vader voor de minderjarige kinderen bedraagt 3.459,- euro per maand. Voor de moeder is dit 2.545,- euro per maand. De stiefvader heeft een draagkracht van 939,- euro per maand	Er is sprake van zowel een nauwe verwantschap met de stiefvader als met de juridisch vader van de kinderen.	De behoefte van de kinderen bedraagt in totaal 1.563,- euro per maand. Hiervan dient vader 842,- euro per maand te betalen, moeder 550 euro per maand en stiefvader een bedrag van 171,- euro per maand te betalen.
ECLI:NL	Door het aangaan	De behoefte	De	Er is sprake	Wanneer door de

:RBOVE: 2017:31 84	van een geregistreerd partnerschap met de moeder van het minderjarige kind is de stiefvader sinds 20 december 2016 onderhoudsplichtig jegens het stiefkind. Daarnaast is er sprake van een juridisch moeder en vader.	van de minderjarige bedraagt 558,- euro per maand.	draagkracht van de ouders is voldoende om in de behoefte van het kind te kunnen voorzien. De draagkracht van de stiefouder is door de rechtbank in deze zaak niet berekend.	van een zeer regelmatig contact tussen de vader en het minderjarige kind. De stiefvader is echter pas sinds december 2016 in het leven van het kind. Er is dus sprake van een nauwere verwantschap tussen de vader en het kind dan tussen het kind en de stiefouder.	rechtbank de onderhoudsbijdragen naar rato van hun draagkracht zou worden vastgesteld, dan zou dat betekenen dat een groot deel van de kosten van verzorging en opvoeding voor rekening van de stiefouder zou komen. De stiefvader heeft namelijk het hoogste inkomen van de drie onderhoudsgerechtigden. Echter acht de rechtbank dit niet redelijk. Nu de ouders zelf voldoende draagkracht hebben om in de kosten van verzorging en opvoeding van hun minderjarige kind te voorzien dient de stiefouder niet bij te dragen.
--------------------------	---	--	---	--	--

Bijlage 3 behoeftetabel

Behoeftetabel 2018

De tabel dient als volgt te worden gebruikt:

1. Vermeerder het netto besteedbaar gezinsinkomen met het kindgebonden budget waarop recht bestond in de periode dat het netto gezinsinkomen is berekend.
2. Zoek in tabel 1 het aantal kinderbijslagpunten van het kind/de kinderen op.
3. Tel de punten voor alle kinderen bij elkaar op (bij meer dan vier kinderen: de punten voor de oudste vier kinderen).
4. Lees in tabel 2 het totale eigen aandeel van de ouders in de kosten van het kind/de kinderen af. Er kan verticaal op of tussen de puntenaantallen en horizontaal op of tussen de inkomensgrenzen een bedrag worden gekozen.

Tabel 1 punten per kind

Leeftijd kind	punten
0 t/m 5	4
6 t/m 11	2
12 t/m 17	0

Het gevonden puntenaantal – bij meer kinderen het puntentotaal – wijst in tabel 2 het eigen aandeel van de ouders in de kosten van het kind / de kinderen aan.

Tabel 2 eigen aandeel kosten van kinderen (maandbedragen)

Tabel voor 1 kind (netto gezinsinkomen per maand in Euro's)

Punten	1000 of minder	1250	1500	1750	2000	2500	3000	3500	4000	4500	5000	5500	6000 of meer
4	110	150	195	235	280	365	450	535	620	705	790	875	960
2	95	140	180	225	265	350	435	520	605	690	775	860	945
0	85	125	170	210	255	340	425	510	595	680	765	850	935

Tabel voor 2 kinderen (netto gezinsinkomen per maand in Euro's)

Punten	1000 of minder	1250	1500	1750	2000	2500	3000	3500	4000	4500	5000	5500	6000 of meer
8	160	225	290	355	420	550	680	810	940	1070	1200	1330	1460
6	150	215	280	345	410	540	670	800	930	1060	1190	1320	1450
4	140	205	270	335	400	530	660	790	920	1050	1180	1310	1440
2	130	195	260	325	390	520	650	780	910	1040	1170	1300	1430
0	120	185	250	315	380	510	640	770	900	1030	1160	1290	1420

Tabel voor 3 kinderen (netto gezinsinkomen per maand in Euro's)

Punten	1000 of minder	1250	1500	1750	2000	2500	3000	3500	4000	4500	5000	5500	6000 of meer
12	195	280	360	445	525	690	855	1020	1185	1350	1515	1680	1845
10	185	270	350	435	515	680	845	1010	1175	1340	1505	1670	1835
8	175	260	340	425	505	670	835	1000	1165	1330	1495	1660	1825
6	165	250	330	415	495	660	825	990	1155	1320	1485	1650	1815
4	155	240	320	405	485	650	815	980	1145	1310	1475	1640	1805
2	145	230	310	395	475	640	805	970	1135	1300	1465	1630	1795
0	140	220	305	385	470	635	800	965	1130	1295	1460	1625	1790

Tabel voor 4 kinderen (netto gezinsinkomen per maand in Euro's)

Punten	1000 of minder	1250	1500	1750	2000	2500	3000	3500	4000	4500	5000	5500	6000 of meer
16	240	340	440	540	640	840	1040	1240	1440	1640	1840	2040	2240
14	230	330	430	530	630	830	1030	1230	1430	1630	1830	2030	2230
12	220	320	420	520	620	820	1020	1220	1420	1620	1820	2020	2220
10	215	315	415	515	615	815	1015	1215	1415	1615	1815	2015	2215
8	205	305	405	505	605	805	1005	1205	1405	1605	1805	2005	2205
6	195	295	395	495	595	795	995	1195	1395	1595	1795	1995	2195
4	185	285	385	485	585	785	985	1185	1385	1585	1785	1985	2185
2	180	280	380	480	580	780	980	1180	1380	1580	1780	1980	2180
0	170	270	370	470	570	770	970	1170	1370	1570	1770	1970	2170

1. Eventuele ziektekosten (extra en/of premie aanvullende verzekering) voor het kind / de kinderen moeten bij het bedrag van tabel 2 worden opgeteld.
2. De tabel geeft de totale kosten van alle kinderen gezamenlijk. Om de kosten per kind te vinden moet dit totaal over de twee, respectievelijk over de drie, vier of meer kinderen worden verdeeld.

Bijlage 4 draagkrachttabel

Januari 2018

Draagkrachttabel (2018) tot AOW-leeftijd

- NBI 0 tot € 1.350: minimum draagkracht
- NBI van € 1.350: 100% [$\text{NBI} - (0,3 \times \text{NBI} + 870)$]
- NBI van € 1.400: 90% [$\text{NBI} - (0,3 \times \text{NBI} + 870)$]
- NBI van € 1.450: 80% [$\text{NBI} - (0,3 \times \text{NBI} + 870)$]
- NBI van € 1.500: 70% [$\text{NBI} - (0,3 \times \text{NBI} + 870)$]
- NBI van € 1.550: 70% [$\text{NBI} - (0,3 \times \text{NBI} + 895)$]
- NBI van € 1.600: 70% [$\text{NBI} - (0,3 \times \text{NBI} + 920)$]

Netto besteedbaar inkomen	DKL ¹	Drachtkracht ²
0 tot 1.350 per maand		25/1 50/2 of meer
van 1.350 tot 1.400	(1.275)	75
van 1.400 tot 1.450	(1.290)	99
van 1.450 tot 1.500	(1.305)	116
van 1.500 tot 1.550	(1.320)	126
van 1.550 tot 1.600	(1.360)	133
Vanaf 1.600	(1.400)	140

Bij de laagste netto besteedbare inkomens is geen sprake van een vast, maar van een toenemend percentage vrije ruimte. Om draagkrachtverschillen rond de grens van de schijven van het NBI te vermijden, worden tot een NBI van 1.600 vaste tabelbedragen aanbevolen. Tot een NBI van 1.600 is de aanbevolen draagkracht volgens de tabel daarom het afgeronde bedrag in de derde kolom. Indien er sprake is van extra lasten als bedoeld in paragraaf 7.2 van het rapport, wordt – in plaats van de vaste tabelbedragen – de draagkrachtformule voor dat betreffende inkomenssegment gebruikt. Bij besteedbare inkomens vanaf 1.600 is sprake van een vast percentage vrije ruimte.

¹ DKL = draagkrachtloos inkomen: $0,3 \times \text{NBI} + 870$, 895 of 920.

² Afgerond op hele euro's

Draagkrachttabel (2018) vanaf AOW-leeftijd

- NBI 0 tot € 1.525: minimum draagkracht
- NBI van € 1.525: 90% [$\text{NBI} - (0,3 \times \text{NBI} + 993)$]
- NBI van € 1.575: 80% [$\text{NBI} - (0,3 \times \text{NBI} + 993)$]
- NBI van € 1.625: 70% [$\text{NBI} - (0,3 \times \text{NBI} + 993)$]
- NBI van € 1.675: 70% [$\text{NBI} - (0,3 \times \text{NBI} + 1.018)$]
- NBI van € 1.725: 70% [$\text{NBI} - (0,3 \times \text{NBI} + 1.043)$]

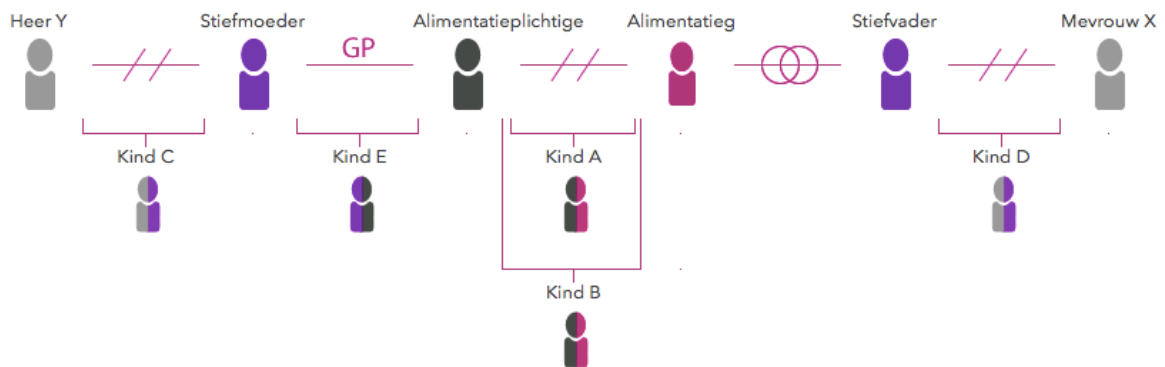
Netto besteedbaar inkomen	DKL ³	Drachtkracht ⁴
0 tot 1.525 per maand		25/1 50/2 of meer
van 1.525 tot 1.575	(1.451)	67
van 1.575 tot 1.625	(1.466)	88
van 1.625 tot 1.675	(1.481)	101
van 1.675 tot 1.725	(1.521)	108
Vanaf 1.725	(1.561)	115

Bij de laagste netto besteedbare inkomens is geen sprake van een vast, maar van een toenemend percentage vrije ruimte. Om draagkrachtverschillen rond de grens van de schijven van het NBI te vermijden, worden tot een NBI van 1.725 vaste tabelbedragen aanbevolen. Tot een NBI van 1.725 is de aanbevolen draagkracht volgens de tabel daarom het afgeronde bedrag in de derde kolom. Indien er sprake is van extra lasten als bedoeld in paragraaf 7.2 van het rapport, wordt – in plaats van de vaste tabelbedragen – de draagkrachtformule voor dat betreffende inkomenssegment gebruikt. Bij besteedbare inkomens vanaf 1.725 is sprake van een vast percentage vrije ruimte.

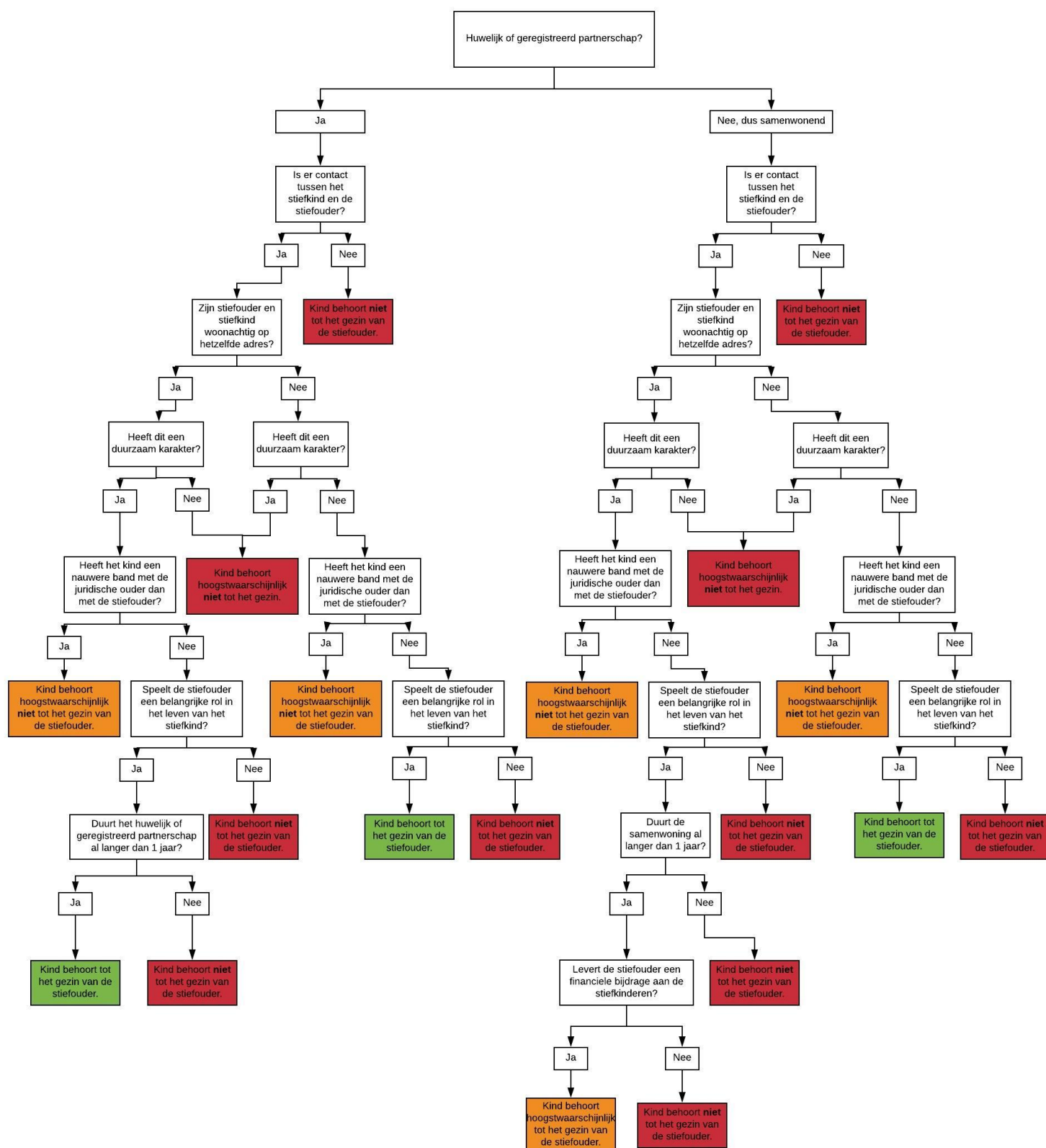
³ DKL = draagkrachtloos inkomen: $0,3 \times \text{NBI} + 993$, 1018 of 1043.

⁴ Afgerond op hele euro's.

Bijlage 5 Stamboom voorbeeldcasus

Bijlage 6 Beslisboom "tot het gezin behorend kind"

*De beslisboom is een hulpmiddel voor het bepalen of het kind tot het gezin van de stiefouder behoort, het biedt echter geen garanties. Er dient per geval door de rechter te worden beoordeeld of het kind tot het gezin van de stiefouder behoort. Daarnaast gaat het bij de samenwonende partner alleen om uitzonderlijke situaties, de hoofdregel blijft het huwelijk of geregistreerd partnerschap.